

P 90004

VASÁRNAPI

UJSÁG

1872.

Felelős szerkesztő:

NAGY MIKLÓS.

Kiadó-tulajdonos:

HECKENAST GUSZTÁV.

PEST, 1872.

NYOMATOTT HECKENAST GUSZTÁVNÁL.

Egyetem-utca 4-dik szám alatt.

A „Vasárnapi Ujság“ 1872. évi folyamának tartalma.

a) Képek és rajzok jegyzéke.

I. Arczképek.		II. Történelmi képek.		III. Táj- és uti-képek.		IV. Hazai építészet, emlékművek, régiségek.		V. Természettudomány, ipar, gazdaság.		VI. Népriseletek, genreképek.		VII. Vegyes tárgyúak. Térképek és teraszok.	
a) Hazaiak.		b) Külföldiek.		a) Hazaiak.		b) Külföldiek.		a) Hazaiak.		b) Külföldiek.		a) Hazaiak.	
Zichy Mihály	2	Mehemed Murad efendi, török trónörökös	42	Tiszai révész-kunyhó. <i>Mészöly Géza</i>	15	Az „István-göszalom“ Debreczenben	3	Vészmadarak a tengeren	4	Az augsburgi szarvasmarha-kiállítás (2 kép)	46	„A titok“, Zichy Mihály	2
Marczibányi Antal	3	Midhát pasa	44	Díósgyőri hámor-tó	20	Római kori kőemlék	3	Északi fény Nulato fölött, Alaskában	7	A Batthyány-szigeten	18	„A Kanakz népe“	12
Stoecek József	4	Sir John Bowring	49	Kőrömczébánya főtere	24	Tökly-intézet Pesten	5	Északi fény a Jeges-tenger fölött	7	Czigány-család	21	Kirgiz-kozák	19
Tököly Sabbas	5	II. Történelmi képek.		Részlet a Pienini hegységéből	29	A pesti egyetem vegytani intézete (2 kép)	16	Erzsébet árvaotthonház Pesten	18	Kortos látogatás egy falusi családnál	23	Órmány nő	12
Fekete Mihály	6	Debreczeni reform. kollegiumi diákok egyruhája 1624-1774, 1774, 1775, 1803-ban		Sáros vára	30	Erzsébet árvaotthonház Pesten	18	Magyar régiségek	16	Hajóvontatók a Dunán	24	Képzőművelő hiúda	13
Benza Károly mint Miska az „Ilka“ cz. dalműben	6	Arbuez Péter máglyára ítel egy eretnek család. <i>Kaulbach</i> rajza		A Tisza partján. <i>Mészöly Géza</i>	31	A Ludoviceum	17	Az augsburgi szarvasmarha-kiállítás (2 kép)	46	Jelenet a pesti választások alatt	26	Női békebíró Amerikában	22
Balogh János	7	A háló-ünnep Londonban: A király megérkezése sz. Pál templomhoz		Pesti közbiztonsági és marhapiac	33	Pesti közbiztonsági és marhapiac	33	Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Üvegáru tót Pesten	27	Női békebíró Amerikában	22
Dr. Szabó József	8	A holland szabadságharcból: Rochus Meenwisz viz alá süllyeszt a holland lapályt		Hrussov vára. <i>Benedek Aladár</i>	35	Livingstone iratai vesztélyben	47	Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Bartal Antal	10	A karlista lázadás: Utczai csata Burgosban		Harkányi fürdő és vidéke (4 kép)	36	Fogoly karlita csapat	28	Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Eötvös Lajos	11	Választási mozgalom a király-utczában Pesten		A „Metis“ gőzhajó elűlése	50	Hindu ékszerész	36	Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Varró Sándor	11	Táborozás a budai város-majornban		III. Táj- és uti-képek.		Szerbiai népriselet	36	Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Bigonio Lajos	14	Kiköltözés Elzászból		a) Hazaiak.		Piaci ügyvéd Konstantinápolyban	42	Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Rudolf koronaherceg	16	A „Metis“ gőzhajó elűlése		b) Külföldiek.		VII. Vegyes tárgyúak. Térképek és teraszok.		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Gizela főhercegnő	16	Tiszai révész-kunyhó. <i>Mészöly Géza</i>		a) Hazaiak.		A vörös bóbítás kis leány		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Budenz József	17	Díósgyőri hámor-tó		b) Külföldiek.		Az apáca. (<i>Sedkely Bertalan</i> festménye után)		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
A központi honvédtisztviselő iskola tanárai: Forinyák Gyula, Mádi Kovács György, Kápolnai István	17	Kőrömczébánya főtere		a) Hazaiak.		Kules „Bécs madártartólatól“ című képműve		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Ghyecz Kálmán	20	Részlet a Pienini hegységéből		b) Külföldiek.		Az 1873-ki bécsi világkiállítás épületei		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Dr. Prick József	20	Sáros vára		a) Hazaiak.		A budapesti közti Duna-szabályozás tervrajza a soroksári ágánál (3 rajz)		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Vonza-Böszörményi Pál	22	A Tisza partján. <i>Mészöly Géza</i>		b) Külföldiek.		Munkálatok a soroksári Duna-ágot elrekesztő zártóltsáson		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Bacsányi Jánosné	25	Pesti közbiztonsági és marhapiac		a) Hazaiak.		Uri kényelem		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Hunfalvy János	26	Hrussov vára. <i>Benedek Aladár</i>		b) Külföldiek.		Postagalambok szállítása a vereeny székhelyére		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Botka Tivadar	28	Harkányi fürdő és vidéke (4 kép)		a) Hazaiak.		Ot hét léghajón:		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Idősb Szilágyi Ferencz	29	A Herkules-fürdő Mehádia mellett (8 kép)		b) Külföldiek.		Kennedy Dick		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Dr. Szeberényi Gusztáv	33	A kis-sztapári Pannónia-szobor, a Ferencz-csatorna partján		a) Hazaiak.		A három utitárs		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Ormós Zsigmond	34	Szent-Kereszt		b) Külföldiek.		„Sok helyt nyilatkozat ragadtak a léggömb után lövöldöztek“		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Vajda János	36	Az „ördög árka“ a budai rászcsvárosban		a) Hazaiak.		A Rubeho		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Trefort Ágoston	37	Szemerő Bertalan szülőháza Vattán. <i>Benedek Aladár</i>		b) Külföldiek.		Kötele végén egy sikoltozó vademberrel		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Gubody Sándor	37	Bozók vára		a) Hazaiak.		Hippopotamusok		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Bittó István	37	Marhaistállók, vágókamrák		b) Külföldiek.		Az elefánt mint remorqueur		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Percezel Béla	37	Főbejárati		a) Hazaiak.		A kamibólak fája		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Bánó József	37	Az északi sarkvidékről:		b) Külföldiek.		Jóé a Cad-tóban		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Kisfaludy Sándor	39	Fókára leső eskimók		a) Hazaiak.		Jóé lelesése		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
I. Ferencz József császár és király	40	A Jeges tenger a Lieber- és Unió-fok között		b) Külföldiek.		Jóé fölemelése		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Gróf Andrássy Gyula	40	Madarászó eskimó		a) Hazaiak.		Üldöztetés a vadak által		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Báró Sennyey Pál	42	Harcz a fókákkal		b) Külföldiek.		Megérkezés a Senegallhoz		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Benza Ida	43	Az eskimók megérkezése Portland Foulkba		a) Hazaiak.		Dr. Ferguson		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Palóczy Horváth Mária	45	Memnon-szobrok holdvilágnál		b) Külföldiek.		Luther a Warthurgon. <i>Zichy Mihály</i> képe után		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Conlegrer Károly	46	Tetovirozott indiánok		a) Hazaiak.		Sirholtok a bécsi Szent-István templom alatt		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Szerdahelyi Kálmán	47	Órosz paraszok sz. Mária kép előtt		b) Külföldiek.		Imádkozó gép		Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Vukovics Sebő	48	Szarvasvadászat csónakon		a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Szilágyi József	49	Vizilő-vadászat a felső Niluson		b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Lovassy László	50	A Gemmi-szorosut Svájcban		a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Szendé Béla	51	Uri-i sziklahid Svájcban		b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Berde Aron	52	Jeruzsálem		a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Brassai Sámuel	52	Omár mecsetje Jeruzsálemben		b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
De Gerardo Ágost	1	Az Alkantara-híd Toledóban		a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Hausser Gáspár	8	Santa-Cruz kórház Havannában		b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Büchner Lajos	9	Utazó angol a Vezuvon		a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Bebel Ferdinánd Ágost	12	Isteni tisztület az erdőben, Sassenitz mellett		b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Mazzini József	13	Hálósövés Sassenitzban		a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Orániai (I.) Vilmos	15	Barcelona		b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Lipót bajor herceg	16			a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Gladstone	18			b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Morse Sámuel	19			a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Don Karlos	21			b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Palmieri	24			a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Patterson J. Arthur	27			b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Orosz eretnekek				a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
1. Ilyin Miklós, a szoloveczi zárdai titokszertű foglya	29			b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
2. Elie Kovielin	29			a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
John Bright	30			b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Az észak-sarki expedíció vezetői: Payer Gyula, Weyprecht Károly	31			a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Dr. Livingstone Dávid	32			b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
John Stuart Mill	35			a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
IV. Obrenovics Milán, Szerbia fejedelme	36			b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Hyacinthe atya	38			a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
XV. Károly svéd király	40			b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
I. Vilmos német császár	40			a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
II. Sándor orosz császár	40			b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Bismarck herceg	40			a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Gorcsakoff herceg	40			b) Külföldiek.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22
Donner Ottó	41			a) Hazaiak.				Arab látogatók Livingstone-nál Unyanymbében	47	Szabadságot katonák és honvédek behívása	34	Női békebíró Amerikában	22

b) Szöveg.

1. Elmékedések, értekezések, fejtegetések.		2. Elbeszélések, genreképek.	
Theophrastus a vasuton. <i>B. F.</i>	6	Az onképzésről. (Felolvasás <i>Laboulaye</i> -től.) <i>Sámi László</i> né.	333, 345, 357, 370
Sayous E. könyve I. II. — <i>d-r</i>	29, 39	A politikai pártok. (<i>Bluntschli</i> munkájából.) <i>Ballagi Géza</i>	334, 346
Az anyák nevelése. (<i>Martin Aimé</i> után) <i>Sámi László</i> né	38, 50	Az osztrák-magyar tiszthelyzete hajdan és most. <i>Müller Hugó</i>	417
Gall ifjúsága. (<i>Müller</i> után) <i>Sámi László</i> né	42	A jelenkori földrajz. (<i>Boecardo</i> felolvasásából.) <i>Dunoy István</i>	465, 466
<i>Gyulai Pál</i> emlékbeszédéből b. Eötvös József fölött. I—IV	82	A gyorsírásról. <i>Dr. Günther Antal</i>	479
A Vezuv és a népbabona. <i>Sámi Lajos</i>	107	A fuvola. (A tót népdalokból.) <i>Gáspár Imre</i>	491
Fekete pontok. <i>György Endre</i>	131	Közép-ázsiai inkognitóm utáhangjai. <i>Vámbery Armin</i>	514
A könyvekről. (<i>Emerson</i> <i>Ralph</i> után) <i>Sámi László</i> né	158	A házi élet és gazdálkodás Franciaországban. <i>Baráth Ferencz</i>	602, 614
A nemzetiségek. <i>Doppy L.</i>	198	Kard és eke (2 képpel)	604
A választási mozgalmak. (2 képpel)	277	Intézmények hatása a nemzetiségre. <i>Réthy Lajos</i>	650
Magyar népköltési gyűjtemény	282, 295		
Az emlékező tehetség. <i>Könyves Tóth K.</i>	317		
		3000 esztendő indus mese. <i>Közlí Sámi László</i> né	31
		A vörös bóbítás kis leány meséje (képpel) — <i>d-r</i>	51

Pest, januárius 7-én 1872.

Előfizetési feltételek: A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt. Csúpan Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csúpan Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokat illetőleg: Egy négyszor hasábotott petit sor, vagy annak helye, egyszeri ígatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri ígatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelik Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden ígatás után 30 krajczár.

De Gerando Ágost.

(1810—1849.)

Dicsőkedéssel mondhatjuk, hogy újabb politikai küzdelmeink megszerezték számunkra a külföld jobb részének részvétét, s barátaink az idegenek közt ma már nem kevesek. De volt idő s épen nem rég, mikor a mivelt külföld, sőt tudósai sem sokkal többet tudtak rólunk, mint egy csendes oceáni sziget vad törzséről, s törökveiseink iránt nemcsak részvét s rokonszenv nem nyilatkozott hazánk határain túl, de — ha volt általában valami érzés vagy vélemény

tünetek illetőleg: csak annál nagyobb hámláncra tették magukat érdemesekké. Ilyenek voltak az angol Paget, ki a negyvenes évek elején adta ki nagy munkáját Magyarországról s azután köztünk telepedvén meg, magyar nőt (Wesselényi Pólit) vett, és hű fia lett hazánknak; és a francia De Gerando, kit hasonló családi kötelék fűzött hazánkhoz, és pedig annak szintén Erdély részéhez, de kit, fájdalom, korábban ért el a halál, mintsem közöttünk szintén egészen

meghonosulhatott volna. E sorok czélja, rokonszenves alakjának bemutatása által felújítani emlékeztet; nemzetünk őszinte barátja, a különben is ritka készütségu s szellemdu író, megérdemli azt tőlünk.

De Gerando Ágost francia nemcs család ivadéka volt, mely, családi hagyomány szerint, régenten Spanyolországból költözött át francia földre. Elődei több nemzedéket át Lyonban laktak, Franciaország második városában, s ott született Ágost is, 1819.

ápril 4-kén. Atyját, Antalt, ki tekintélyes férfi volt s magas hivatalokat viselt, már 4 éves korában elveszté; nyolcz éves koráig anyja gyöngéd ápolása alatt maradt. A tehetséges, érdekes külsejű, de gyenge testalkatu gyermek ekkor atyai nagybátyja József gyámsága s nevelése alá került. Enagyhirű, magas állásu rokona, ki mint kitünő író s államférfi nemcsak hazájában, de a külföld előtt is nagy tiszteletben állott, példája, tanácsai s általában szellemi befolyása által nagy és jótékony hatást gyakorolt a gyermek erkölcsi s nevelési fejlődésére s nevelését a legjobb irányban vezette. Mihelyt oly kort ért, hogy tudomány képeztetése megkezdődhetett, a versaillesi királyi kollegiumba vétetett föl s ott tanulmányait, gyöngye testalkatának dacára, nagy szorgalommal s kitünő sikerrel folytatta. Kizárólag tudományospályára készült, különösen a történelemre, s iskolai tanulmányait bevégezvén, baccalaureatust nyert s a történelmi tanárság elnyerhetésére szükséges vizsgákra akart készülni.

DE GERANDO ÁGOST.

Ma egészen másképp van mindez; de, ismétlünk, nem régen így volt még s kevés külföldi barátink, kik jobb véleményül voltak rólunk, s azt irodalmi uton is törekedtek érvényesíteni s a mivelt külföld szemét felnyitni hazánkat s nemze-

Table listing authors and their works, including Benedek Aladár, Szent sir, A vén fujtató cigány regéje, etc.

Table listing authors and their works, including De Gerando Ágost (arckép), Zichy Mihály (arckép), Marczibányi Antal (arckép), etc.

Table listing authors and their works, including 4. Élet- és jellemrajzok, De Gerando Ágost (arckép), Zichy Mihály (arckép), Marczibányi Antal (arckép), etc.

Table listing authors and their works, including Trefort Ágoston (arckép), A képviselőház elnökei (Gubody Sándor, Bittó István, Perczel Béla és Bánó József arcképeivel), etc.

Table listing authors and their works, including 5. Történelem, régiségek és rokon tárgyak, Az Országgyűlési Ifjui Egyesület és Casino apológiája, etc.

Table listing authors and their works, including 6. Hazai táj- és néprajzok, közzintézetek, népszokások, műtárnyak, Pesti képek, Korcsolyázó nő (képpel), etc.

Table listing authors and their works, including 7. Általános nép- és országinse, Kalandok az északi sarkvidékeken (5 képpel), etc.

Table listing authors and their works, including A viláskiállítás helyisége Bécsben (képpel), Mehédia és a Herkules-fürodök (8 képpel), etc.

Table listing authors and their works, including 9. Tárcaezikkek, napi érdekü közlemények, A magyar hirlapirodalom 1872-ben, etc.

Table listing authors and their works, including 10. Eredeti levelezések, Gulyásos estély Londonban, Gy. E. 43, etc.

Table listing authors and their works, including 11. Állandó rovatok, Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. — Egyház és iskola. — Ipar, gazdaság, kereskedelem. — Közlekedés. — Balcsenek, elemi csapások. — Mi újság? — Egyveleg. — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivalók. — Sakkjáték. — Heti naptár.

De nagybátyja öt inkább a közpályán mint a tanári széken ohajtva látni, a jogi tanulmányok felé fordult, melyeknek széles és jó alapját bírta már, épen történelmi tanulmányaiban.

Egy véletlen találkozás s azt követett ismeretség, midőn élete pályájának egészen új irányt adott, egyszersmind szoros összeköttetésbe hozta őt hazánkkal. Nagybátyja házában ugyanis Erdély egyik első rendű családjának — névszerint gróf Teleki Ernének mivelt és szelleműs leányával Emával ismerkedett meg, s a fiatal szívek közt gyorsan kifejtett kölcsönös szerelem csakhamar házasságra vezetett, mely 1840. tavaszán a huszonegy éves ifjút a Teleki családhoz s általa hazánkhoz csatolta. Nehány héttel egybekelése után Erdélybe utazott nejével, hogy ennek családjával és szülőföldével megismerkedjék. Erdély lége, szabad vidékei, bércei fuvalmai jótékonyan s erősítőleg hatottak gyöngye egészségére. A szerető szemével nézve ez országot s népét, úgy tetszett neki, mintha egy ismeretlen s félreismert világrést fedezne fel s második hazája iránti kötelességének ismerté elosztlatni a homályt és az előítéleteket, melyek a mivelt világ előtt e távolesó országot s népét boríták. De midőn elhatározá, ez Európa előtt csaknem ismeretlen országot a külfölddel megismertetni, nemcsak rokonszenv, hanem alapos tanulmányok által akarta vezetni magát. Magáévé tette a magyar nyelvet, melynek nemcsak tökéletes értésére, hanem külföldieknek igen ritka könnyűséggel beszédére is eljutott; beutazta Erdély nevezetesebb vidékeit, megismerkedett irodalmunkkal, tanulmányozta történelmünket, teljesen beleléte magát politikai s egyéb intézményeinkbe, szokásainkba, viszonyainkba, egyezőval mindenbe behatott, mit írónak tudnia s ismernie kell, ki valamely addig épen nem, vagy félreismert országot és népet a külfölddel egész valóságában meg akar ismertetni.

Ily tanulmányok s előkészületek érett gyümölcsei voltak ama művek, melyeket ő egymás után s néhány rövid év lefolyása alatt, hazánkról közrebocsátott; természetesen saját anyanyelvén, francziául írva, nem számunkra, hanem a külföld számára írván. Első műve: „Essai historique sur l'origine des Hongrois“ Paris, 1844 („Tanulmány a magyarok eredete fölött“), rövid, de eszme- és tartalomdús mű, melyben De Gerando, régi krónikásaink s hagyományaink nyomán, a kunokkal és avarokkal köti össze nemzetünket s honfoglaló és államalapító őseink képét, a német krónikák színeitől megtisztítva állítja a világ elé. — Nagyobb, fontosabb, tulajdonképi főmunkája a második, mely a következő évben (1845) jelent meg e cím alatt: „La Transylvanie et ses habitans“ („Erdély és lakói“) számos rajzokkal s Erdély földabroszával. Adatokban gazdag, fölfogásban igazságos s mégis eredeti ítéletben biztos, kivitelben művészi dolgozat, mely íróját, írói oldalról is, a legelőnyösebben tünteti föl. Erdély őstörténelmének s újabb történetének vázlata mellett, ethnográfiai ismertetésén s élénk és valóhú leírásain kívül behatóan tárgyalja a politikai viszonyokat, a polgári szerkezetet, társadalmi életet, a felekezeteit, rendek, s nemzetek alkotmányi és jogi állását s kölcsönös viszonyait; mindezt oly világossággal, mint csak benszülőttől lehetne várni, s oly művészi kidomborítással, mely a franczia írók egyszerre elárulja. Utolsó műve, melyet 1847-ben Pesten írt, s mely egymás után franczia, német és magyar kiadásokban jelent meg, ily címet visel:

„De l'esprit public en Hongrie depuis la revolution francaise“ („A közszellem Magyarországon, a franczia forradalom óta“). E nevezetes munkájában a szerző Magyarország politikai életének és fejlődésének, országgyűléseken és azokon kívül folyt pártküzdelmeknek történetét írja le. Mária Terézia uralkodása végétől az utolsó pozsonyi országgyűlésig, a fenforgott országos kérdéseknek beható tárgyalásába bocsátkozván mindenütt.

Alig irta meg s bocsátotta közre e művét, mely, ha hazánk ismertetésére kevesebb adattal szolgált is, mint említett főműve, politikai tekintetben még annál is jelentősebb, — mikor az 1848. februári forradalom Párisban kiütött. Második hazája nem feledteté el De Gerandoval az első iránti szerelmét s kötelezségeit sem. Forrón szeretett családját a rég forrongó Páris viharainak kitenni, sem maga hazája veszedelmétől távol maradni nem akarván, elszakadt övétől s Párisba sietett s ott a rend és szabadság érdekeit egyiránt képviselő mérsékelt köztársasági párthoz csatlakozott. Itt sem feledkezett meg Magyarországról, s a mellett, hogy egyik nagy lap, a „National“ hasábjain rendszeres tudósításokat s tájékoztatókat közölt a magyar ügyről, egy újabb nagy munkába kezdett, mely „La Hongrie“ cím alatt, négy kötetben adta volna Magyarországnak szint oly részletes és minden oldalú leírását, minőt előbb Erdélyről adott vala. Egyre gyöngyülő egészsége, mely a megfeszített munkával fölhagyani kényszeríté, nem engedte befejezni a csak megkezdett dolgozatot. Egy gyászhir, melyet Magyarországból kapott, szeretett és tisztelt ipának halál híre, úgy szólván a végcsapást mérte megrendült életére. Hazánkat is a háboru dulván már, csak élete veszélyeztetésével juthatott ide, hova támasztól megfosztott családjához sietett, mely nejein kívül egy fiuból és leánykából állott. Miután ezek biztonságáról gondoskodott, gyöngye egészsége daczára is részt akarván venni, legalább mint szemlélő, második hazája nemes küzdelmében, mint önkéntes csatlakozott a Dembinszky táborában levő hetedik zászlóaljhoz, azzal a kinézéssel, hogy a hadjárat történetét írja le. De a világosi fegyverletétel a hadjáratnak s az ő tervének is csakhamar véget vetett. Testben, lélekben megtörve, hagyta el Magyarországot — s jutott Drezdába. Utána siető családjá a halálos ágyon találta már; 1849. december 8-án megszünt dobogni nemes, és két hazáért oly forrón érző szíve.

Özvegye, gyermekeivel, Párisba költözött s azokat, apjukhoz méltóan, a magyar haza hű gyermekeinek nevelte. Maga mint kitűnő műveltségű író ismertes. Közlebről, gyermekeivel együtt, visszatért honába.

Az irodalmi jó szolgálatot, melyet De Gerando hazánknak tett, a magyar akadémia korán sietett méltányolni, s őt, Erdélyről szóló nagy műve megjelente után azonnal külső tagjául választotta meg. Emlékezetét az akadémiában Lukács Móríc állította egy szép emlékbeszéddel, mely jelen vázlatunknak is alapul szolgált. Jó arczképe nem maradt fenn; de érdekes lesz megjegyeznünk, hogy az oldalkép, melyet lapunk bemutat, egy gypsy féldombor-kép után készült, melyet nejeinek nővére, a derék Teleki Blanka grófnő készített.

Nekünk De Gerando élete egy nagy vizsgálást nyújt: azt, hogy ellenségeink azért ellenségeink, mert nem ismernek, s a nemesebb szív, ha hazánkat és nemzetünket megismerte, barátunkká válik. — á — r —

Egy százszorszépére,

melyet szántásközben ekémmel kifordítottam.

(Burns költeménye)

Piros pöttyes kis százszorszép, te,
Gyökereid im ekém kitéptél!
Szép kis virág, szánlak nagyon,
De nem segethetek már;
Tört szárad' a gyom közt hagyom,
Hol gyors onyészeted vár.

Szegény kis ártatlan virágot,
Nem a pacsirta, vig barátod,
Tiport le (gyorsan szállva rád)
A harmat-mosta zöldre,
A mint kezdé harsány dalát,
A hajnal üdvözölve.

Mikor kibújtál volt: fagyalva
Fűt rád észak metsző fuvalma;
De a tavasz lágyabb lehen
Hő ringatódat lelted,
S az anyaföld hű kebelén
Kinyíla gyöngye kelyhed.

Szép kertek pompás növényit
Árnyas sudárfák s falak védik;
Kő és göröngy vesz tégedet
Körül a pusztá réten,
S a száraz ugart ékited,
Elhagyva, észrevétlen.

Szegény ruhában, mint kis árva,
Hő kebled' a napnak kitarva,
Mosolygó, ártatlan fejed'
Szerényen emeléd föl...
S im egy ekevas, ágyhelyed'
Kiforgatá fenékből!

E sors vár, ah, sok gyöngye lányra;
Földvén magány homályos árnya,
Kiket megcsal a szerelem,
S vak bizalom felültet,
Virultak, ah, és hirtelen
Posványba, sárba dültek!

A balga dalnok sorsa sem más,
Kit elsodor egy vad vizomlás;
Vagy balesillagú tengeren,
Eszélytől nem vezetve,
Vihar, habtorlás, szertelen
Mélységbe elettemte!

Ez sorsa a küzdő erénynek,
Kit baj, nyomor szenvedni kénytet,
Kit elárul rokon, barát,
A sors elfordul tőle,
Ég nyújtja csak védő karát,
S szétzilva — abba dől le!

S ki szánod e kis százszorszépét:
Vár rád is, vajmi gyorsan, véged!
Virágot most s kevélykedel;
De várj! — a sors ekéje
Véletlen érhet téged el,
Kifordít — s föld sir éje!

Szász Károly.

Az Országgyűlési Ifju Egyesület és Casino apologiája.

(Adalékul a Lovassy-féle fölségsértési pörhöz.)

Lovassy László és társai ellen a királyi fiskus felperességealatt indított fölségsértési pör nevezetes epizódját képezi Magyarország történetének, a mennyiben ez volt az újabb időben az első tetteles föllépés, melylyel a kormány, melynek élére akkor Pálffy Fidéll kancellár állítottott, a szabadabb eszméknek hazánkban fejlődését a „megfélemlítési rendszer“ ez erőszakos és törvénytelen eszköze által elfojtani törekedett.

Az úgy részünt önmagában is fontosságának, részint azon nagymérvű országos mozgalomnak, a melyeket a kormány e lépése maga után vont, kell tulajdonitanunk, hogy újabb korunk történetírői, köztök Horváth Mihály, nem kételkedtek ez esetet, mint az egész országra kiható eseményt, műveikbe fölvenni s azt kellő méltatással tárgyalni.

A megindított pör magvát, középpontját mindnyájok szerint azon Ifju Egyesület és Casino képezi, a mely az 1837. országgyűlés alatt a Pozsonyban egybegyűlve volt „megyei ifjuság“ között alakult volt.

Ez „Egyesülről“ eddigelő közelebbi tudósítást csak Horváth Mihálnál találunk, a nélkül azonban, hogy az író részletes leírást adna a társulat belső szervezetéről*)

Gyűjteményemben egy terjedelmes ismertetés, illetőleg „Apologia“ foglaltatik e két néven szereplő társulatról, mely nemcsak azért érdemi meg a kiválóbb figyelmet, mivel az érdeklött ifjuság egyik „elsőbb rendűnek“ nevezett tagja tollából került, hanem és főleg azért is, mivel az abban előadottak, a társulatnak épen alapszervezetére nézve, majdnem ellenkezőket mondanak azokkal, a miket Horváth Mihálnál olvashatunk.

Nem kívánom én kétségbe hozni azokat, a miket nagynevű történetíróink elmond, mert bizonyos szavahihető egyénektől nyerte értesüléseit ő is, bár ohajtandó lett volna, hogy számot adott volna a kufföröl, a melyből merített; azonban hajlandó vagyok a társulatról, mint olyanról, mégis ez emlékiratnak adni az elsőséget, míg másfelől nem tagadom, hogy a Horváth Mihálnál olvasható eszmék és tendenciák csakugyan szerepelhettek „egyesek“nél, a mi azonban az egészre soha, vagy ritkán alkalmazható általános mértékül.

Lehet, hogy az emlékirat folytán talán veszteti fog valamit az „Egyesület“, mint ilyen, „alapszervezetének demokráciá irányu“ nimbusából, mint a mely a szabályok közé fölveve nem volt: de másfelől annál élesebben fogja kitüntetni az elfogott irányban követett eljárás zsarnokságát, melyet nines, a ki menteni tudna, menteni csak meg is kísérhetne.

Egyik érdeme lesz ez „Emlékiratnak“ az is, hogy chronologia szempontból meg fog igazítani némely tévedéseket, a melyek az előzmények és következmények tekintetéből Horváth Mihály előadásában foglaltatnak.

Egyébként is nem öröm nélkül fogja ezt olvasni haladásunknak minden barátja, midőn kétségtelen jeleivel találkozik benne már ifju nemzedékünk között is azon új szellem lengedezésének, mely 1825 óta fokozatosan erősbödvé, végre 1848-ban Magyarország újja teremtesének nagy művében érte el hatásának magaslatát.

Az emlékirat itt következik:

Az Országgyűlési Ifju Egyesület és Casino apologiája.

Készült b. Vécsey Miklós szatmármegyei főispán felhívására.

Veni super vos omnis sanguis iustus, qui effusus est super terram. Math. XXIII. 35.

Valának ott könyük, láncok és vér. Abbe de la Mennais.

Méltóságos stb.

Tudára esvén Méltóságodnak az ismeretes „Országgyűlési Ifju Egyesület“ miatt lett megjegyzetésem, miután én magamat és társaimat váltig ártatlanoknak erősítém: méltóztatott felszólítani, adnám ki írásba foglalva nyilatkozásomat az Egyesület felől, politikai hitvallással együtt; a mit annál örömeztetve vagyok kész teljesíteni, minthogy némely látszatos körülmények a legfontosabb gyanuknak adának valószínűséget.

A magyar ifjuság nagy része, nevelési jó rendszerünk hiánya miatt és a sok rossz alkalom s még rosszabb példányok látása által, már a szülők és iskola körében megszokják a betyársággal párosult tivornyázást és korhelykedéseket. Ilyen sokaknál már szenvedélylyé vált sajtáságokkal, mi

dőn Pestre, vagy országgyűlés alkalmával Pozsonyba felkerülnek juratusoknak: az elkezdett undok életmódot más rendszerebben s némi szokás ajándékozta szabaddal tükkel üzik. Nem szokván meg pedig az önkénti munkásságot: a hivatalos foglalatosságból fenmaradt sok üres időn megellett unalom közt még más nemtelen éldelekek tömkelegébe is csábul a betyárságban büszkélkedő magyar ifju. Ivások, kártyázás, fajtalanság s némely lélekrázó jellemtelen tettek oly csunya bélyeget nyomának a magyar ifjuságra, hogy a külföldi, haza tértevel, ha rólok szól, nem tud egyebet mondani gyalázatosnál; a hazafinak pedig, látva, mikép unaloknak vétekhöz süllyedve az utóbb atyák, urak, törvényhozók és bírák, kétségbe kellene esni a haza felemelkedhetőségéről, ha csak valami fensőbb hatalom a tátongó örvénybe való rohanástól.

Ilyen alakban tűnt fel nekem s néhány társaimnak a magyar ifjuság, midőn az országgyűlési életbe komolyan tekinték. Vérezték szívünk, mert egész hévvel szeretjük a hazát s panaszaikat mély sohajokkal vegyítve öntök ki egymás kebelén. És nem látva egyebet a borzasztó alaknál: kétségbe kell vala esnünk, ha nem tapasztaljuk azon lelkesedést, mely néha az országos vitások alatt roppant lánglobbanásként tűnik fel. Tudva volt ugyan előttünk, hogy ez a legnagyobb részről csak egy vadon kedvtelésből származik: de mi ezt egy jótékony tűz jelenségének hívók, a minek a biztos irányt lehetne szabni, a legnemesb lelkiületté fejlődhetnek.

Sohajtozni, búsulni a haza szomorú sorsán és semmit sem mozdítani: kárhatos restség, a mi elődeinknek vala büne. Mi tettel akarók bebizonnyítani, mily forrón szeretjük a hazát s egy pár követ emelni azon épülő erős oszlopokhoz, a melyekre a magyar nép jólléte leszen alapítandó. Tisztán állá előttünk, miképen ifju társaink tévelygéseit leginkább a foglalatosság hiánya okozza, s az unalom kényszeríti azon szomorú következményekre, a miknek semmi szivtörődés, semmi késő bánat sem nyújthat többé semmi pótlékot. Egyesülés, kölcsönös és független serkentés és buzdítás a munkára látszék előttünk az egyetlen mentő eszköznek, mit ha kivihattánk, legkedvesb szolgálatot hívének tenni a hazának, mi szívünknek pedig itt a földön mennyei jutalmul vizgatást szerzhetni.

A fellengző ifju, mint kora, szép álmodat teremt maga körül, s gazdag nyarat remélve, mindenütt virulók tájakat lát. Így valánk mi; és fáradozánk, hogy szép jutalmat arathassunk, egyesületet állítani. E bájos gondolatot közlök szelidebb kedélyű ismerőseinkkel, ezek ismét hason indultu társainkkal: s a gondolat fött, surlódott és fejlődött, míg végre egy erős eltökélet hozzájárultával elkészült az embryo. Anyai hévvel ápolók ezt; örömittan vivánk egymás közt; és szem előtt tartva a szent célt, gondosan készítők a táplálékot, hogy erős gyermek növekedjék az anya méhében. „Milyen legyen a felállítandó egyesület foglalatossági tárgya?“ — vala a feladat, melylyel sokáig küzdöttünk. „Minden más tudomány, a politikain kívül“ — volt a sok vitatás rezultuma. Nem azért, mintha ezt alkotványelleninek hinnők: hanem azért, mert már vala példánk, mikép egyes politikai lépése az ifjuságnak, mint pl. a Wesselényihez irt „Emlékirat“ s az „Erdélyi ifjusághoz intézett Levél“, üldözéssel teljes következtéseket vontak maguk után, mik a nem egészen független ifjakat okavodókká tevők bármily ártatlan dolgok avatkozásában; s ezt tudva,

meggyőződöttünk arról, hogy ha Egyesületünknek politikai irányt adunk, nem érhetjük el a célt, mely az vala, hogy a sokaságot ez Egyesületbe édesgetvén és munkásságra serkentvén, elvonjuk a tévelygés ösvényéről, csapongó lángjainak biztos irányt adandók.

A „művelődés“ legyen tehát a kitűzött cél, melynek eszközei az olvasás, irás, kivonatok s fordítások, ezeknek bírálatai és szaválás. Elrendezése pedig az országban fennálló Casinóké, azon különbséggel, hogy az elnök, a kerületi országos rendszer példájaként, betűrend szerint legyen elhatározva, egy hétig tartó egy tagé.

Gyűlések tartassanak hetenként kétszer, melyekben először az Egyesület biztossági és gazdasági tárgyai vétessenek tanácskozás alá; azután a tagok által az első pont szerint beadandó munkák olvastassanak vagy szavaltassanak el; végre az indítványok következzenek.

Olyan ifju, ki magát valamely nemtelen tettel megbélyegző, tagul föl ne vétessék.

Mindenféle játék neme tiltva legyen a társaság körében; sőt ha valamelyik a tagok közül a sors-játékot gyakorlatni vetetik észre: az Egyesületből rekesztessék ki.

Az elnökön kívül legyen egy jegyző, pénztárnok és ellenőr, minden hónapban változandók.

És ez rövid kivonatja az Egyesület tervének; a mi sok vitatások és küzdelmek után elkészülvén, végre az 1834. évi július 4-ke meghozá az brát, melyben fájdalom nélkül, leirhatatlan öröm közt megszületék a gyermek. Huszonhárom ifju jelenék meg az első meghívásra, kik előtt felolvastatván a tervezet, azt előlegesen elfogadták, s a kisdéd Egyesület létre jött.

Azonban alig lőn közönségessé Pozsonyban Egyesületünk felállása: az országgyűlésen uralkodott, de sokaktól félreértett, sokaktól balul felfogott szellem rovására, minket is aaptalan, hamis gyanukkal terhelének. Alig vala még néhány napos a gyenge gyermek: s az egy erős revolutionális szövetkezésnek, titkos összeesküvésnek s isten tudja még milyen kárhatos és rosru munkáló politikai pártnak vala kikiáltva, a melyben némely követek is részt vesznek; s ezen kárhatos koholmány az ország minden részében nagyitva híresztelték el.

Itt felhivok minden hazafit, ki a közjónak oltárára áldozatot vitt, s az, mint tisztátalan ajándék szidalmak közt vettették neki vissza papjai által, volt-e képes számolni érzéseivel az elkeseredés első pillanataiban? Daemonium habet! Ezt veték szemre Egyesületünknek ellenségei; de nem nyilván, mint Krisztusnak a farizeusok, sem bírói szék előtt, mint ég és föld törvényei parancsolják, hanem csak alattomban, és titkos üldözések tárgyalu tüzének ki bennünket.

Igy szelvéss közé tasztiva érezvén magunkat, a kik az igazság zászlója alá esküvünk, a kik fátylát ragadánk, hogy vezérükül az igaz utat mutassuk ki tévelygő ifju társainknak, szégyeltünk volna eleséggedni a kisértet óráiban. Miseria fortem virum probat; és mi, még gyenge ifjak, egymásba fogódzván, megsekküvünk, míg erőnk győzi, a viharban szilárd kebellet állni. Elkézdők munkálkodásinkat. Olvastunk, irtunk, bírálgattunk, s Egyesületünk egyfelől növekedni kezdett, de, fájdalom, másrésztől fogott. Tagtársaink közül némelyek főnökeik által gyakorlási helyzetünk (színe) alatt, mások szüleiük levélben érkezett kemény parancsa által kényszerítettek a kilépésre. Keseredve válnék meg egymástól, s az érzékeny megváltást, mi nyilván

*) Huszonöt év Magyarország történetéből 1823-tól 1848-ig. Első kötet. Genf, 1864, a 486—490 lapokon.

történt, alattomos kének a gonosz cél csaltatlan jelenségének hirdetének.

Mig erőnk győzi, szilárd kebellet állani a viharban: vala az erős tökélet; s minden tehetségünket a terhes gyanu megczáfolására és czélunk kivívására fordított. Elhatároztuk, hogy az Egyesületnek mind ajtóit, mind könyvtárára és irományai mindeneké és minden időben tárva-nyitva legyenek. Alapszabályainkat, melyeket már fentebb kivonatban közlöttünk, kinyomatni rendeltük, a hírlapokban az egész hazával közlendők. Így a lehető legnagyobb nyilvánosság által kívántuk a gyanu-terjesztés védelmének megczáfolni. *Megbizottaink el is vivék Alapszabályainkat a censorhoz: de ez a kegyes ur, az urimádságnál ártatlanabb szabályokat a politikai iratok sorába szám-lálván, eltiltá a sajtó alól.*

Itt hágtott legfelsőbb fokra az üldözés. A gonosztevéknek megengedi a törvény magukat menteni és védelmezni. Mi meggyaláztatunk; ország-háborítók, alkotmánydöntők, hazaárulók, a fejedelméltóságát megvető, életapódó kiáltatánk ki az ország előtt: és az isten és természet adta jog, a védelem és mentesség útja, elzárattott előttünk. És ez vala az ártatlanokra a legnagyobb büntetés, nagyobb azon itéletnél, a melyet a t. királyi tábla a két Lovassy és Tormássy ifjú társainkra kimondott. (Folyt. köv.)

Közli Szilágyi István.

Pesti képek.

Koresolyázó nő.

Fessétek a röplő madarat, a tova robogó mozdonyt, a nyargoló paripát bármily művészileg, a kép mindig tökéletlen lesz, s épen arról nem fog fogalmat nyújtani, a miről akarna: a mozgásról. A madár, kiterjesztett szárnyakkal is lombán fog a levegőben függeni; a mozdony, füstölögve s sziporkáit szórva, csak állomásán látszik vesztelenni, s a paripa, kinyújtott lábival és repülő sörényével, dermedten álland vésznotokon.

Nézzétek e tova lebbenni látszó alakot; ide van szegezve a papírra; megállott a jégen. Pedig a jégen, kivált e repülő állásban, nincs megállapodás, mert aztrögtön az elbukás követné. A koresolyázás épen abban áll, hogy a talajjáról lebilent sulypont folyvást helyre állni igyekszik, a hátra maradt talp utána siet, hogy folyvást ismét elveszítse s folyvást tovább kergesse, mert ha kergetni megszűnnék, s megállana az előre hajlott test mögött, ennek menthetlenül föl kellene azonnal buknia.

Szép és okos multság. Maga a hideg, a ropogó jég, a recsegő hó, a víz fölött mindig fuvó, metsző szél, edzett testet kíván, hogy türethető legyen; de a gyors mozgás nemcsak türethetővé, hanem kellemessé is teszi. Még a ki nézi is a koresolyázókat, felejté a hideget a kellemes látvány mellett. Mint a madár néztébe elmerülve, lebbenni véljük utána magunkat. Valóban, az ember soha sem követi meg a madár repülését annyira, mint a koresolyán. A vágató ló szél-sebesen visz tova, arczuk kipirul, lélekzetünk szorul s lihegővé válik, — de csak szenvedés részesei vagyunk a gyors mozgásnak s elfogadói az általa nyújtott kének; a velocipéd nehézkes mechanikai munka, hol

erőnk a gép hajtása emészté föl; a koresolyán magunk szállunk s oly könnyen, oly vigan, erőltetés nélkül, mint a madár. A ki látja, bámul s alig hiszi, hogy azon a két késkönyvi élen oly biztosan s oly könnyen lehetne mozogni, keringelni, tova sikolni, egymásnak kitérni, még roppant nagyokat ugrani is; a ki nem hiszi: kísértse meg, s meglátja, hogy a mily kellemes, ép oly könnyű mesterség.

Epen ebben van magyarázata, hogy a nők koresolyázása annyira el van terjedve mindenütt, hol a téli évszak állandó jéggel jár. Péterváron, Párisban általános divatu, mulatsága az előkelő világnak és félvilágnak. A csatornák országában a kis Hollandiában, hol több a vízi, mint a száraz ut, télen át rendes közlekedési eszköze a jéggel és tojással heti vásárra menő pórnőknek.

Nálunk csak egy pár éve kezdett inkább lábra kapni; de mintha késedelmi akarnók kipótolni, elég mohón fogtuk mindjárt. Az erős telek is kedveztek az utóbbi egy pár évben s a jégsport

Koresolyázás a pesti városligetben.

egyszerre oly általános és kedvelt időtöltéssé vált, mint a sport akármelyik más neme, még az arisztokratikus löversenyeket sem véve ki, a rákosi sarknál is oly nagy mértékben tenyészik-e, avagy ott megszűnik épen minden, a mit életnek vagy természetnek szoktuk nevezni? — e kérdésre még eddig senki sem adhatott biztos feleletet, noha minden művelt nemzet szaktudásai azon fáradoznak, hogy e földrajzi talányt végre megoldhassák. Angolok, amerikaiak, németek, svédek és oroszok egymással vetélkedve küldözgették oda expedícióikat, melyek igen sok becses tudósítást hoztak e zordon tájakról. De az északi sarkot egyik sem sikerült elérnie, bármily közel jutottak is hozzá. A merész utazóknak számtalan sok bajt, fáradságot és veszélyt kellett kiállniuk az éhséggel, jéggel és hideggel vívott küzdelem közben, és igen sokan — köztük a derék Sir John Franklin — lelétek halálukat e kihalt vidékeken. Mások, mint Kane és Hayes, szerencsésen visszaértek. Az utóbbi, az amerikai dr. Hayest, illeti az a dicsőség, hogy a földnek még eddig élő ismert leg-

érintik egymást, mosolyognak, szólnak egymáshoz, — most melletted villannak el, szeretnéd ellesni beszélgetésüket — lehetetlen, egy szónak felét sem foghattad föl, mert már tíz ölnyre vannak téled. Iramodj utának (feltéve, hogy koresolya van lábodon) üzd őket, — hiába — nincs könnyebb, mint egy lendítéssel kitérni az üldöző elől.

El ne mulasztátok a városerdei jeget meglátogatni; akár vagytok a pesti koresolyázó egylet tagjai akár nem. Hogy lejtének, milyen négyeseket járnak (el-el is esnek az igaz, de az szót sem érdemel)! — Hanem én mégis legjobban szeretem a magános, vagy páros (de egymást jól értő) koresolyázókat kísérni szemmel — mint szeretem a nyilaló fecskét a levegőben!

Kalandok az északi sarkvidékeken.

A földünk sarkait környező jégtengerek és beláthatatlan terjedelmű jégmezők rideg otthonatlansága és borzalmas veszélyei nem tudták visszariasztani azoknak fülkeresésé-től a merész utazókat. Századok óta számtalan sok expedíció vállalkozott e valóban életveszélyes kirándulásokra, melyeknek története igen érdekes tünteti föl ama rendíthetetlen kitartásnak, melylyel az ember a természet ellenséges elemei ellen minden időben harczolni és rajtok a legtöbb esetben diadalmaskodni képes volt. És e kalandosok látszó, ámbár a legkomolyabb tudományos és kereskedelmi czélú fölfedezési utazások által egyszersmind az emberi nem fejlődési történetének is egy igen fontos fejezete tárul szemünk elé, melyet mind az események színtere, hol azok végbe mennek, mind pedig az indokok, melyek a cselekvőket lelkesítik s az eszkimók és módok, melyek a kitűzött czél elérésére alkalmazásba vétettek, egyaránt érdekfeszítővé tesznek.

Ugyanis az északi sark körül, mely hozzánk közelebb lévén, mint a déli, természetesen jobban is érdekel bennünket, az örökös jég oly titokteljes védgátat vont, mely méltán fölbreszthető az emberi kutató és vállalkozó szellem kíváncsiságát. A Jeges-tenger partjain és hólepte szigetein egy sajátos népi lakik, melyet a földrajzírók, miért, miért nem? — eszkimóknak neveztek el, noha ők másképp nevezik magukat. A fagyos hullámok csak úgy hemzsegnék a csethalak, delfének, fókák és más kisebb tengeri állatok rajától, míg a partok sziklái a magas észak szárnyasai oly bámulatos meny-

nységben fészkelnek és költenek, hogy mikor félropennek, a nap tökéletesen elsötétül miattok. De hogy vajjon e zibongó élet magánál az északi sarknál is oly nagy mértékben tenyészik-e, avagy ott megszűnik épen minden, a mit életnek vagy természetnek szoktuk nevezni? — e kérdésre még eddig senki sem adhatott biztos feleletet, noha minden művelt nemzet szaktudásai azon fáradoznak, hogy e földrajzi talányt végre megoldhassák. Angolok, amerikaiak, németek, svédek és oroszok egymással vetélkedve küldözgették oda expedícióikat, melyek igen sok becses tudósítást hoztak e zordon tájakról. De az északi sarkot egyik sem sikerült elérnie, bármily közel jutottak is hozzá. A merész utazóknak számtalan sok bajt, fáradságot és veszélyt kellett kiállniuk az éhséggel, jéggel és hideggel vívott küzdelem közben, és igen sokan — köztük a derék Sir John Franklin — lelétek halálukat e kihalt vidékeken. Mások, mint Kane és Hayes, szerencsésen visszaértek. Az utóbbi, az amerikai dr. Hayest, illeti az a dicsőség, hogy a földnek még eddig élő ismert leg-

északibb tartományát Grinnell-Landot átvizsgálta. Utazása oly gazdag érdekfeszítő kalandokban, s oly szépen és hiven írja le az északsarki tartományok természeti tüneményeit és ritkaságait, hogy jó szolgálatot vélnék teljesíteni olvasóink irányában, midőn utrajaiból néhány főbb mozzanatot képből és szóban bemutatunk.

Dr. Hayesnek nem ez volt első északsarki utazása, mert a Franklin fölkeresésére indított és Kane-től vezérelt „Grinnell-expedíció“-ban, (1853—55) mint orvos, szintén tevékeny részt vett. Minthogy pedig Kane-nek a nélkül kellett visszatérnie, hogy az északi sarkot elérte volna, dr. Hayes, hogy a megkezdett művet befejezze, egy kis, de kitűnően felszerelt hajóval 1860-ban, a bostoni révből ismét utnak indult az északi sark felé. Hajólegény-sége tizenegy kipróbált, merész tengerész-ből állt, s fedélzetén kívül még egy titkár, egy csillagász és dr. Sonntag követé őt; az utóbbi tehetséges fiatal tudós, ki az északi sark-tengert saját tapasztalataiból ismerte már, mert a Kane expedíciójában dr. Hayeszel együtt ő is részt vett.

Az előrelátható s minden lépten-nyomon rájuk várakozó veszélyek nem tudták visszaretenteni elszánt kalandorainkat. Ott, a hol jéghegyek és glacierek (jégmezők) álltak utjokat, dr. Hayes kutyáktól vont szánakon szándékozott fölfedező kutatásait tovább folytatni. De a mi kutyáink épen semmit sem érnek a magas észak több ölnyi mély havában és hápahunás jégmezőin; az ottani ut fáradsalmait és veszélyeit csakis a grönlandi vagyis eszkimó kutya bírja ki, s ez okból mindenekelőtt ezeket kellett dr. Hayesnek bárhonnán és bámi áron is elő teremtenie. Az eszkimók maguk nem örömet adják el kutyáikat, és így leg-

Az északi sarkvidékről: Fókára leső eszkimók.

asszonya kedvéért odahagyta s északi Grönlandban a vad eszkimók közé települt le. E fiatal embert Hansnak hívták. Hayes gyanyitva, hogy Hans önkéntes száműzetését valószínűleg rég megunta már, és lakását, abban a reményben, hogy valamely barátságos hajó megszabadítja, York-fok közelében vette, a parthoz közeledett, hogy őt fölkeresse. Mialatt a szárazföld hosszában vezet, csakhamar egy csoport emberforma lényt vett észre, kik folytonosan integettek felé, hogy figyelmeztessék magukra vonhassák. Hayes egy csónakban kikötött s kere-

Az északi sarkvidékről: A Jeges-tenger a Lieber- és Unió-fok között.

sésének tárgyát valóban ott is találta. Hans rögtön megismerte őt és nevén szólította. Majdnem hat évi élete itt e sivatag tengerparton tökéletes piszkos eszkimóvá idomította őt. Mellette neje állt, ki első szülöttjét egy tarisznyában hátán cipélte. Zordon sziklákon át lakásába vezette régi barátját. Hans sátorra a tenger színe fölött mintegy 65 méternyi magasságra volt felütvé és őrhelyül szolgált neki; onnan leste évről évre a délről érkező hajók jöttét; de hiába, egyik nyár a másik után mult el a nélkül, hogy a várva várt szabadító megérkezett volna, pedig Hans szüntelenül déli

hazája után sohajtozott. Sátor szomorú egy tanya volt; eszkimó sátrak módjára főkébélből készült s alig volt akkora, hogy családja megférhessen benne. Hayes kérdezte tőle, hogy van-e kedve ő vele menni és nejét s gyermekét is magával vinni, a mire ő legnagyobb készséggel „igen“ mondott s rögtön fel is ment a hajó fedélzetére. Hans öröme most már határtalan lett; neje, ki még sohasem látott hajót, mindent megbámolt, a kis poronty meg úgy ordított — mint akár melyik gyermek nálunk is. A matrózok azonnal neki

fogtak, hogy a piszkos családot meleg vízzel, szappannal, fűszel és ollóval vastag szennyrétegtől megszabadítsák, mely születésük óta gyúlt meg rajtuk; mert a mosakodást az eszkimók büszkén megvetik. A vörös flaneling, melyet rájuk adtak, egészen elragadta őket s nagy kevélyen sétálgattak benne a fedélzetén föl s alá, mint a gyermekek, a kik először húzták fel életükben a magyar nadrágot és a sarkantus csizmát. De már a vízzel és szappannal való mosakodást nem becsülték oly nagyra. Kezdetben tréfára vették a dolgot, de későbbben a nő elkezdett kiáltani és mindenképen meg akarta tudni férjétől, hogy vallásos szokás-e az a fehér

embereknél. Azután elhelyezték őket a hajóde- rékban és a kis hajó észak felé tartva tovább vitorlázott.

Az ut mindenütt iszonyu jéghegyek és uszó jégmezők csoportja közt vagy meredek sziklapartok közelében kigyóztott végig az örökös hó és fagy hona felé. Értetlen a toll egy ilyen északi tájkép természeti szépségeit csak megközelítőleg is leírni. A nyílt tenger szüntelenül ostromolja háborgó hullámaival a kopár sziklapartot s főleg novemberben oly rémitően dühöng, hogy a partokat a kő és tajték egészen ellepi s a tengeráradat sokszor a magasabb helyeken épült hálszéknyhókat is eléri.

A természetnek mindenütt megvannak a maga szépségei és nagyszerűségei. Utasaink nem győztek eléggé gyönyörködni a szebbnél szebb táj- és körképekben, melyek majd minden fordulatnál mind zordanabban, mind bámulatosabb és megdöbbentőbb magasságokban tárultak szemük elé. Egyik rajzunk szintén ilyen sarkvidéki tájképet, egy jeges-tengeri part részletet tüntet föl, a Lieber és Unió fokok között. A ridegtáj néma csendét csak a tengeri kutyák (fókák) egyhangu „Awak! awak!“ kiáltásai és a csüllök,

sírályok s más északvidéki szárnyasok fűlszágató, éktelen sivatásai szakítják meg néha. Az emberi életnek néha jethetik, sőt hónapokig tartó utazásokon át sem látható itt semmi nyoma, és csak úgy elvétve akadtak utazóink a partokon imitt-amott egy-egy csapat békés lelkületű eszkimóra. Ilyenkor aztán öröm, élénkség uralkodott a kis hajó népe között. A benszülöttek néha tiszével húszával, többször egész nagy csoportokban lepétkék el a hajót, hogy a „civilizáció áldásai“-ban (értst: pálinkában, rumban, dohányban és löporban) részesülhessenek.

Ilyen találkozás esetében bő alkalom kínálkozott utasainknak az eszsimók természetét, szokásait s egyéb sajátságait tanulmányozni. Hayest és társait különösen meglepte a fókavadászat és madárfogás módja, mely nekik a mindennapi életet biztosítja. Mikor az eszsimók, rendszeresen másod-, de nem ritkán többemagával is, fókavadásatra indul, négy kézláb és a lehető leg-halkabban oda csuszik a jégen valamely nyíláshoz, hasra fekszik és elkezd az awak (fóka, melyet az eszsimók „awak! awak!” kiáltásáról így neveztek el) szokott kiáltását utánozni. Ezáltal előcsalogatva, egész farka uszik oda nemokára. Ilyenkor a vadászok előrántják szigonyaikat s hármát-négyet habár meglehetősen fáradsággal, mert a fóka igen erős állat, csakhamar elejtnek. Ekkor aztán a szerencés vadászok szátraiban kész a lakmározás.

A madárfogás még ennél is fűrészből. Miként már említettük, az északi tengerek partszikiái tele vannak mindenféle vizimadarak fészkeivel és a kiállhatatlan lármát csapó állatok annyira elvannak szaporodva, hogy, miként Hayes írja, neki azelőtt fogalma sem volt ily roppant mennyiségről. A madarak bemásznak a sziklarepedésekbe és oda fészkelnek, minden lyukba egy-egy tojást tojva; ott költik ki tojásaikat, biztonságban esküdt ellenektől, a sarki rókától, melyek nagy számmal kószálnak a sziklák között és folytonosan utánuk leskelődnek. Az egyik eszsimó, ki épen fejedelm volt, Hayest madárvadászatra hívta föl. A csülök, sirályok a szokottnál nagyobb zajt ütöttek, mert iszonyú nagy csoportokban épen akkor tértek meg a tenger felől, honnan faiknak reggelit hoztak, mely apró tengeri állatokból állott. Az eszsimó fejedelem egy kis hálót vitt magával, mely összefont könnyű fókabőr szíjakból készült. Neve, melynek végéhez volt erősítve, mintegy 3 meternyi lehetett. A két madarász a meredek parton egy kiálló sziklán húzta meg magát. A fehér hasú fekete madárkák a százezekre menő rajokban látták a tenger felől előzőleni, s fejük felett iszonyú zajjal tova repülni vagy pedig a sziklára letelepedni. Most kezdődött a fogás; a madarak oly közel jöttek, hogy pusztá kézzel is meg lehetett volna fogni őket. Az eszsimó közebe vágott hálójával a sűrű rajnak, és az ütéstől elkábultan 10-12 madart fogymul benne. Balkezevel a madarakat földhöz nyomva, jobbjával egyenként kiszedegette s mivel három keze nem volt, fogaival zúzta szét a szegény kis állatok fejét. A tollakat és a vért ki-köpte s újból ismétlődött az undorító látvány, míg valami száz madár fogva és megölve nem volt. Az eszsimók tanyájára érve Hayes pompás lakomát készített a madarakból, miközben az eszsimó fejedelem azzal mulatta magát, hogy a madarak bőrét lehuzta és a húst csak úgy nyersen ette meg, míg meleg volt.

(Vége követk.)
Sámi Lajos.

Theophrastus a vasuton.

Ha valaha előj az az idő, hogy a nagy, mivel közönség a régi klasszikus írókat egészen eldobja, mint elvélteket és használtak: nem fogna hibában osekedni, ha egynehányat mégis kiválasztana közülök és megmentene az általános hajótörésből. Mint mikor valaki egy csomó régi levelet éget el, vagy valamely nagyon termékeny író, szigorú szemlét tart kéziratai fölött, hogy mit tartson vissza fiókjában a közönség szeméi elől, s imittamott egy-egy kivétel tesz, s egyik vagy másik kiszemelt áldozat megmenekül a ráment romlásból: olyan formán lehetne tenni e klasszikus írókkal, vagyis fennmaradt műveik egy részével. És ha az a jelzett válság valaha elérkezne, szeretnők, ha a kegyelem ki fogna terjesztetni a vázlatok azon rövid sorozatára, mely „Vázlatok a Theophrastus jellemrajzai” neve alatt ismeretes. E harmincz rövid arcképe — lehetne mondani: „szavakból alkotott fényképe” — a közönséges athéni polgároknak, a hogy éltek és társolgtak több mint kétezer év előtt: a legfőbb bajt rendkívüli egyszerűségétől nyeri. Thackeray a „Snobok könyvé”-ben*) teljesebb és művészebb eszményt dolgozott ki, mint Theophrastus. Ebben és a „Vázlatok és utazások Londonban” című művében tökéletesen megtalálta a közép utat az általános kép és a különlegesség kö-

*) Snob-nak nevezi az angol az olyan léha gavallért, ki mindig előkelő ismeretségeivel és saját nevezetes tetteivel díszeszk; majmolja az arisztokraciát, önmagát imádjá és szereti előtérbe tolni vagy kell valgy nem stb. Ezt az ember-speziet tette tönkre Thackeray első irodalmi kísérletével, az angol Punch-ban, az egész angol közönség kacajja közt; s ezen rajzaival vonta magára először a köznyelvet.

zönt, s az egyénítés legfőbb fokát érte el a nélkül, hogy alakjai megszüntének egyszerűságra mind tipikusak is lenni. Így La Bruyère**) is többet meglát mint görög mintája, részletezőbb, és sokkal több oldaluan teljes társadalmi szempontokból rajzol. De épen az a nagy egyszerűség ad Theophrastusnak sajátságos báját, s megvalljuk, hogy ha választanunk kellene a francia és a görög szerző között, hogy az egyik megm ntessek a másik elvesztene vele, miszerint az olyan különbözőség vagy értelmi vagy erkölcsi beszámíthatatlanságot föltételez. Elég kellemetlen lény rendes időben is; de mikor valamely háború foly, vagy valamely nevezetes ügy szokatlanul gazdag táplálékot ad a beszédnek: olyankor ő legmagasabb paripájára ül, és olykor szinte eltűnhetetlen. A mult évben az arrogáns emberekre kiválólag jó idő járt; legnagyobb részök határozott porosz-párti volta, s a mint ügyök folytonosan emelkedőben vala, ép úgy követeléseik is az okok meggyőző volta és az előre megjósálás csalhatatlan pontossága tekintetében.

A mint megvolt Athenében, úgy megvan a vasuton is bizonyos finom különbség az arrogáns ember és a dicsekvő ember közt. Ez utóbbit alacsonyabb és kevésbé tökélyes typusa amannak; s az a hibája, hogy mindegyre határozott alakot ad fensőbbeség igényeinek, a míg a másik rábiza hallgatóra, hogy nagyságának részleteit azok találják ki, s ő maga megelégszik azzal, ha elég erőlyes kifejezést tud adni egyfelől saját fontosságá érzeténél, másfelől az emberiség többi része iránti megvetésének. Az arroganciának legteljesebb szereplése leginkább az első osztályu utazók körére szorítkozik; a harmadik osztályu, a hol a társalgás elfogadott formái sokkal kötetlenebbek, könnyebb leszállítani az arrogáns egyént az emberi nem közönséges színvonalára. De néha még ezen „proletáriusi” kocsikban is találkozik egy-egy, itt az lévén neki paripája, hogy lehorodja a létező kormányt, erőteljes, bár inkább határozatlan kifejezésekben, s meglehetősen stentori hangon. Az ilyen kocsikban különben az arrogancia inkább tettekben mint szavakban nyilvánkozik, s ez közelebb hoz bennünket ahhoz a typhushoz, a melyet Theophrastus senkivel nem törődő emberének nevez. Ez csodálatos nagyságu és csodálatos alaku podgyászokkal kezében tör be a kocsiba, melyeket térdreidre vonzol keresztül, midőn bemegy, s oldalbordáira hány, midőn leül. S itt is minden kérdés nélkül fölteszi, hogy dohányzó kocsiban ül, holott az ajtóra az ellenkező van írva, s kivéve pipáját, rágyújt bizonyos leirhatatlan szagu dohányra, a nélkül, hogy egyetlen szóval is engedelmet kérne a kocsiban ülő néktől. Azt is megteszi, hogy utazás közben fűtyög, vagy épen danol, válogatás nélkül nótákat, a mint épen fölmerülnek kedélyében. S mikor odakint sáros az idő, az is megesik, hogy épen arról az úlséről szedi le lábait, a melyekre te le akarsz ülni. De még ez sem annyira kellemetlen mint a nyers ember, vagy a mint Theophrastus meghatározta, az az ember ki toladó és illetlen tréfaládásban gyönyörködik; a ki tele torokkal nevet saját helyenkivüli tréfián, s egész bizalmasan közönségek embereket, mikor belép. Az ilyen utitársak közt egy mogyoró-*lódó* embernek jelenléte néha valóságos üdülés. Ennek részletező panaszai a vonat rendes elkészése ellen, az ablakok szelől volta ellen, az ülések közti tér botrányos szék volta ellen — amazokhoz képest csak másodrendű fontosságúak.

A kicsinyes ambíciójú ember egyike azon jellemeknek, melyeket Theophrastus nagy gondal igyekezett rajzolni. Ha a modern angol vasuton tanulmányozott volna, úgy fogta volna találni, hogy az rendszeren fiatal ember, hasonlítva az athéni elő-typhushoz abban, hogy igen kis dolgokban igen kis megkülönböztetés után törekszik. A ki előtt pipájának milyensége mély és érett, megfontolás tárgya, majdnem olyan komoly megfontolás, mint a minővel öltözött megválasztotta. Ha szivarozik, különös gondja van rá, hogy szivarának hama erintetlen fennmaradjon, mígmen az bizonyos feltűnő hosszúságot ér el; s észre lehet venni, hogy lopva összehasonlításokat tesz esernyője, vagy öltözetének szabása, s azoké között, a kik vele egy kocsiban vannak.

A közönséges fölfogás előtt első tekintet nem igen látszik különbség a fecsegő és a böbeszedő ember között. Theophrastus azonban igen határozott vonallal választja el a kettőt és valódi különbséget állapít meg. A fecsegés szerinte: sok és megdölgő gondolatlan beszédnek össze-vissza történő elmondása, a böbeszedőség pedig mérték nem tartás a beszélésben. Mr. Jebb az elválasztó vonalat még tovább meghúzta. Szerinte a különbség

**) La Bruyère a 17-ik században a francia protestantizmussal elnyomás után élt s írt, szabad gondolkodó gyakorlati bölcsészek egyike (1689-1696), ki „Századunk jellemi vagy erkölcsi” (Les Caractères ou mœurs de ce siècle) című művével lett nevezetessé. A közlő.

csupán azt követeli, hogy magára hagyják, azon az áron, hogy ő is magukra hágy másokat; de törekszik rákényszeríteni másokra saját képzelte fensőbbeség elismerését. A legnagyobb dicséret a mit a „Times”-ra mondhat, míg kezében lóbalja azt, hogy valahára épen azt a véleményét fejtette ki, a mit ő hirdet már hat hónap óta. Szomszédja soha sem különbözhet tőle egy vagy más véleményben a nélkül, hogy valami olyanfélére éreztetne vele, miszerint az olyan különbözőség vagy értelmi vagy erkölcsi beszámíthatatlanságot föltételez. Elég kellemetlen lény rendes időben is; de mikor valamely háború foly, vagy valamely nevezetes ügy szokatlanul gazdag táplálékot ad a beszédnek: olyankor ő legmagasabb paripájára ül, és olykor szinte eltűnhetetlen. A mult évben az arrogáns emberekre kiválólag jó idő járt; legnagyobb részök határozott porosz-párti volta, s a mint ügyök folytonosan emelkedőben vala, ép úgy követeléseik is az okok meggyőző volta és az előre megjósálás csalhatatlan pontossága tekintetében.

A mint megvolt Athenében, úgy megvan a vasuton is bizonyos finom különbség az arrogáns ember és a dicsekvő ember közt. Ez utóbbit alacsonyabb és kevésbé tökélyes typusa amannak; s az a hibája, hogy mindegyre határozott alakot ad fensőbbeség igényeinek, a míg a másik rábiza hallgatóra, hogy nagyságának részleteit azok találják ki, s ő maga megelégszik azzal, ha elég erőlyes kifejezést tud adni egyfelől saját fontosságá érzeténél, másfelől az emberiség többi része iránti megvetésének. Az arroganciának legteljesebb szereplése leginkább az első osztályu utazók körére szorítkozik; a harmadik osztályu, a hol a társalgás elfogadott formái sokkal kötetlenebbek, könnyebb leszállítani az arrogáns egyént az emberi nem közönséges színvonalára. De néha még ezen „proletáriusi” kocsikban is találkozik egy-egy, itt az lévén neki paripája, hogy lehorodja a létező kormányt, erőteljes, bár inkább határozatlan kifejezésekben, s meglehetősen stentori hangon. Az ilyen kocsikban különben az arrogancia inkább tettekben mint szavakban nyilvánkozik, s ez közelebb hoz bennünket ahhoz a typhushoz, a melyet Theophrastus senkivel nem törődő emberének nevez. Ez csodálatos nagyságu és csodálatos alaku podgyászokkal kezében tör be a kocsiba, melyeket térdreidre vonzol keresztül, midőn bemegy, s oldalbordáira hány, midőn leül. S itt is minden kérdés nélkül fölteszi, hogy dohányzó kocsiban ül, holott az ajtóra az ellenkező van írva, s kivéve pipáját, rágyújt bizonyos leirhatatlan szagu dohányra, a nélkül, hogy egyetlen szóval is engedelmet kérne a kocsiban ülő néktől. Azt is megteszi, hogy utazás közben fűtyög, vagy épen danol, válogatás nélkül nótákat, a mint épen fölmerülnek kedélyében. S mikor odakint sáros az idő, az is megesik, hogy épen arról az úlséről szedi le lábait, a melyekre te le akarsz ülni. De még ez sem annyira kellemetlen mint a nyers ember, vagy a mint Theophrastus meghatározta, az az ember ki toladó és illetlen tréfaládásban gyönyörködik; a ki tele torokkal nevet saját helyenkivüli tréfián, s egész bizalmasan közönségek embereket, mikor belép. Az ilyen utitársak közt egy mogyoró-*lódó* embernek jelenléte néha valóságos üdülés. Ennek részletező panaszai a vonat rendes elkészése ellen, az ablakok szelől volta ellen, az ülések közti tér botrányos szék volta ellen — amazokhoz képest csak másodrendű fontosságúak.

A kicsinyes ambíciójú ember egyike azon jellemeknek, melyeket Theophrastus nagy gondal igyekezett rajzolni. Ha a modern angol vasuton tanulmányozott volna, úgy fogta volna találni, hogy az rendszeren fiatal ember, hasonlítva az athéni elő-typhushoz abban, hogy igen kis dolgokban igen kis megkülönböztetés után törekszik. A ki előtt pipájának milyensége mély és érett, megfontolás tárgya, majdnem olyan komoly megfontolás, mint a minővel öltözött megválasztotta. Ha szivarozik, különös gondja van rá, hogy szivarának hama erintetlen fennmaradjon, mígmen az bizonyos feltűnő hosszúságot ér el; s észre lehet venni, hogy lopva összehasonlításokat tesz esernyője, vagy öltözetének szabása, s azoké között, a kik vele egy kocsiban vannak.

A közönséges fölfogás előtt első tekintet nem igen látszik különbség a fecsegő és a böbeszedő ember között. Theophrastus azonban igen határozott vonallal választja el a kettőt és valódi különbséget állapít meg. A fecsegés szerinte: sok és megdölgő gondolatlan beszédnek össze-vissza történő elmondása, a böbeszedőség pedig mérték nem tartás a beszélésben. Mr. Jebb az elválasztó vonalat még tovább meghúzta. Szerinte a különbség

csupán azt követeli, hogy magára hagyják, azon az áron, hogy ő is magukra hágy másokat; de törekszik rákényszeríteni másokra saját képzelte fensőbbeség elismerését. A legnagyobb dicséret a mit a „Times”-ra mondhat, míg kezében lóbalja azt, hogy valahára épen azt a véleményét fejtette ki, a mit ő hirdet már hat hónap óta. Szomszédja soha sem különbözhet tőle egy vagy más véleményben a nélkül, hogy valami olyanfélére éreztetne vele, miszerint az olyan különbözőség vagy értelmi vagy erkölcsi beszámíthatatlanságot föltételez. Elég kellemetlen lény rendes időben is; de mikor valamely háború foly, vagy valamely nevezetes ügy szokatlanul gazdag táplálékot ad a beszédnek: olyankor ő legmagasabb paripájára ül, és olykor szinte eltűnhetetlen. A mult évben az arrogáns emberekre kiválólag jó idő járt; legnagyobb részök határozott porosz-párti volta, s a mint ügyök folytonosan emelkedőben vala, ép úgy követeléseik is az okok meggyőző volta és az előre megjósálás csalhatatlan pontossága tekintetében.

A kettő között nem mennyiségi, hanem minőségi. A böbeszedő ember lehet élénk szellemű és tehetős; a fecsegő ember szükségképpen gyenge; a böbeszedő ember igyekszik nagy szabás szerint bánni tárgyával, bizonyos ambícióval beszél, s igyekszik széppé és világossá tenni azt, a mit mond. A fecsegő embernél a beszélés nem ambíció, hanem, — mint az ásitás, mikor megjön, — hasonlít bizonyos fizikai szükséghez. Egy szóval, a böbeszedőség kifűraszt, a fecsegés ingerel; a böbeszedőség álmosságot idéz elő, a fecsegés lázt. Theophrastus vázlata a fecsegő emberről a következő vonásokkal kezdődik: „Leül valaki mellé, a kit nem ismer, s legelőször is egy sort dicsér saját feleségén; azután elbeszéli a mult éjszakai álmát; s azután részletesen elősorolja, hogy mit evett ebédre. Majd belé melegedve munkájába, megjegyzi, hogy a mai kor emberek sokkal tökéletlenebbek őseiknél; meg hogy hogyan leszallt a búza ára a piacon; mennyi sok idegen van most itt a városban; meg hogy ha Zeüs esőt ad, mindjárt jobban nőne a gabona; meg hogy milyen nehéz élni a mai világban, stb.” E vonások, némi változtatással, elég találó képét adják a modern vasutak fecsegő emberének is. Ez a sajátság főként azért hozza lázba a hallgatót, mert hova tovább fékezhetlenebbnek látszik, s ol an emberekben van meg, a kiknek gyakran egész egyéniségök ingerlő. Bár ol kor-molykor, valamely természetes paraszt emberben, az öreg kor által meglágytva és fűlözve, a fecsegés eltűnhetőség, sőt érdekes válik.

Mar akár azért, mivel azt tartá Periklessel, hogy a nő lélek a maga megkülönböztető nyilatkozataiban kerül a napfényt, és a szerény homályban felel ki leginkább; akár mivel Pope-pal tartott, hogy „a nőknek nincs semmi jellemük”, vagy akármi okból, elég az hozzá, hogy Theophrastus az ő kortársánál közül egyetlen egynek képét nem hagyta hátra az utókorunk. A vasutak jellemfestője igen hiányos vázlat-sorozatát adna ezzel a mulasztással. Mind a fecsegés, mind a böbeszedőségnek jésztő fokot ér el némely nő-utazóknál; s a felesleges ijedségségnek és fölzgathatóságnak különböző fokai és árnyalatai, valamint a kézben bevitt podgyász rendkívül változatos mennyisége és minősége: mind biztos támpontokul szolgálhatnak a vizsgálódásban. Azonban az igazság érdekében hozzá kell tennünk, hogy csaknem valamennyi olyan vonás, a mit Theophrastus társalgatallan és bántó gyánarát rajzolt a jellemekben: a férfiaknál szokott jelentkezni rendszeren, vasuti utazók között.

(A „Saturday Review” után.)

B. F.

Kirándulás a havasra.

Mi vidékiek, főleg most, midőn vasút hiánya miatt a világtól mintegy elszigetelve élünk, itt a Kárpátok alján elterülő gyönyörű, vadregényes tájon az annyi kalanddal járó mulatságos vadászatokon kívül, leginkább az által is szoktunk magunknak olykor kellemes szórakozást szerezni, hogy népes kirándulásokat teszünk a heg ek közé. . . . Tudja a jó isten, mi büvszerű van egy ily vadon erdőben, a lombkoszoruzta sötétlő völgyben, melyen a madár dalán, a patak egyhangú csörgedezésén s a koronként a fák sudarai közt végig suhanó sóhajszzerű zugáson kívül más hangot alig hall a természet nagyságán elmerengő. . . . En legalább rendkívüli gyönyört találók ily magányban, oly otthonosnak érzem magam a fák méla árnyékában, hogy szinte irigylem sorsát azoknak, kiket a végzet arra hivatott, hogy éljüket ily helyen, távol a fondorkoló, irig, kedő emberek zajától töltsék. . . .

Vannak Bereg-vármegyének északkeleti területén számos, különféle alkatrészű, égvényes vasas és kénés ásványforrások, miket oly szivesen látogatnak. Némelyik körül nem rég fürdő-intézet keletkezett; azon forrásnál, melyet néhány évtized előtt még egyszerű fa-odu körített s melből a falunépe kalapból vagy fejszével kifaragott cipője alaka fa edényből itta az itdít, izletes savanyvízzel, ma már pompás csarnokok emelkednek és tágas szállólak keletkeztek, melyek körül sorba ültetett terebilyes hársfák árnyékában, művelt, díszes, válogatott közönség sétálgat.

Ez ásványforrások már régóta ismeretesek. Így a szolgyai savanyvízről már eg. 1463. évben, Dolhai Ambrus kérelmére, Mátyás király parancsa folytán a lelezi konvent által eszközölt havasi határjárásról szóló okmányban történik említés; 1709-dik évi február 1-jén pedig maga II. Rákóczi Ferenc, az akkori munkácsi hercegség

ura, meglátogatta e forrást időöltésből, midőn a közel fekvő szentmiklósi kastélyából, a látogatására ígérkezett szép Sziniánszky Ilona hercegnő, lengyelországi főtábornokné (Grande-Generale de Pologne) elé ment, s reá az nap hiába várakozott. (Rákóczy Tár, I. köt. 185. lap).

Más, sok, amannál tán hatályosabb forrás, hozzáférhetelensége miatt folytonosan régi elhagyatottságában hever, s csak a vadászok, favágók, szőlővetők, s koronként, egyes betegekedő földelések látogatják. A forrás egyeterejét igénybe vevő pórcsalád szép számmal jelenik meg ily esetben a szentkútnak (svjata keracica) elnevezett forrásnál, körötte gallvakkól gunyhó rőtönöznek, a talajba gödröt vájnak, az abba merített ásványvíz izzó kövekkel melegítik s abban azután aprószut-n gyostnl több óráig elüldögélnék, míg rákmódra megövé, kiszállnak, azon szent hitben, hogy köztvényük, csizók a vízben elolvadt; s azon szándékból, hogy a kört annál bizonyosabban ott hagyják, egyes ruhadarabokat aggatnak a közeli ágakra és csalitra, s a legboldogabb öntudattal térnek haza, minnha is ajánlgatván a biztos gyógy. módot. . . . Inne van, hogy meg énben uton - utfélén, az ily szent források közelében, az ut mentébe is láthatni egyes fölagatott ruhafosztalányokat, melyekkel egyes betegeskedő gyógyosztalok; s némely esetben e balhiedelem, t. i. a mosdás és fürdés talán valóban is segít, mert ez alkalommal legalább egyszer mosdik meg az illető patiens tisztára, minek mindig jó hatása van.

A fürdők és forrásokon kívül nevezetes kirándulási helyek Bereg-vármegyében az egyes bércek és völgyek. Ez utóbbiak közt kivált a pisztrángfogásról nevezetes vicsei és szidvenri, s az örökzöld fenyvesek koszorúza zsdenovai táj birnak kiváló vonzerővel. Ése méltán is; a nagy kupajain, oldalain s meredélyein emelkedő, különféle alaklatu sziklacsoportok, sötétszürke palártegekkel váltakozó tömört, kékes-zölde és kék-szürke s mállási lapjain sárgás homokkövek oly sajátosság jellemet adnak a tájnak, a zugo folyók medréit borító, zöldelő fák közül előbukkanó nagy hőmpölyök, s a horhasok által szaggatott, elárkosított hegyoldalok, e bérceztetőkhöz az idő viharai közben elmállott sziklák nagyszerű töredékei, mint például a híres pupolókai szorosnál, oly regegyes és festői képeket nyújtanak, oly erős benyomást gyakorolnak az idegére, hogy nem könnyen valunk meg tőlük s tivoztunkkor oly gyakran pillantunk vissza-vissza rájuk, míg a kanyarulásnál végkép elvesztjük szemünk elől.

A zsdenovai völgyben szokatlanul bujnak tenyésző fenyőfák közt van különösen egy, mely kiváló kitüntetésben részesül, ez villámütötte csonka állapotjában is még most 32 öl magas, s azért királyi névvel tiszteltetett meg. E páratlan torony egyenességű gall tövében 3 öl körméről s 7/8 részben s ima gyalvátlan; méltóságos derákára számtalan boldog és boldoglatlan látogató metsező be nevet; környezetét pedig hozzá illő, hasonló örösi fák képezik, melyek a helynek rendkívüli érdekét kölcsönöznék. . . . A regevényes völgy, melyet a sötét fenyveser löblő kiemelkedő közirtek, különféle alaklatu hőmpölyök s a kékes távlatban egéki emelkedő ungi és berei havasok kör yeznek, oly bájos, hogy az 1847. június 23-án munkácsón elhunyt, 1795. Wexfortban, Irthonban született Walker Tamás, angol őrnagy, halála előtt több évvel nyilvánított kívánata szerint, e völgyben, egy köziklábá vajt sirba temettetett. Egy vastábla jelzi hamvait a köllőncz angolnak ki végnapjait érezvén, a távol hazából jött e tájra meghalni azért, hogy örök álmát azon a helyen alhassa, melyet utazása közben legbájosabbnak talált!

A zsdenovai, gróf Schönborn-féle emeletes vadászlak, melynek terme válogatott szarvas agancsokkal díszített, arról nevezetes, hogy egyik kiállt folyosójáról a kilátás az északi, nyugoti és keleti oldalról gyönyörű távlatban emelkedő három havasra esik, mi szintén nem mindennapi látványt nyújt.

De mi mindezen alantfekvő völgy és sziklatömeg azon havasokhoz képest, melyeknek büszke fejeik a felelgek borítják, melyek oly méltóságosan tekintenek az ország határszélétől le annak közepéig, Debreczenig s a hortobágyi pusztáig, oda, hová a leglesőbb emberi szem sem ér el, s meddig a vándor madár csak fáradva repül el. . . . Ott áll a kolosszális „Stoj” kopasz homlokával rettentő őreil a hazának; itt a határszélén a végből foglalt helyet, hogy minden idegen, ki az országba, e vérel szerzett földre, az Adriai-tenger színe fölött a 2537 lábnyira fekvő vereckezi hágón, vagy két oldalt, a laturkai és hideg-pataki átkelőn belépni akar, tiszteleter intsen. Hej,

sokat látott e már megöregedett bércz. Ha beszélni tudna, de örömes hallgatnám szavait; tán nem is hinném el minden mondatát, regéinek, mesének tartandát azt, mi valóban megtörtént, egykor, régen, oly régen, hogy azt voltaképen képzélni sem lehet már. . . . No de így is, némaságodban, becsüllek én, te tiszteletrémelő műve természetnek, becsüllek annyira, hogy gyakran vágyom látogatásodra, a minthogy máris több ízben rőttem le személyesen nagyrabcsülem adóját s kiálték buzgó kebellem éljten s üdvözlötlet magas oromrod az alattad elterülő, ködében uszó, lapályllya törpült völgyekre s a nagy távlatban elmosódó róna felé. . . . Valóban igen kellem s főriás kedvtelésnek tartom a havasi kirándulást, mely habár nem kis fáradsággal jár, de azt dúsan meg is jutalmazza nemcsak azon meglepő látvány, mely felülről a vándor elé tárul, de maga a hatalmas bércz alkata s természeti sajátságai is megérdemlik a közelebbi megtekintést.

A megye szélén, a szomszéd Galiczia, Ung és Máramaros felől emelkedő magasabb hegyeket havasok-nak nevezük, nem ugyan azért, mintha rajtuk örökös hó lenne, hanem mivel kopasz gerinceiken és kupdát tetőiken buja havasi gyepek terülnek el, mért is az itteni oroszkóli poloninák-nak (mezőségnek) mondatnak. A hó rendszeren csak október hónapban szokot fehér lepelit borítani rájuk, mely azután eltart május hó végéig, a mi lón a langyos esőzések következtében lassan-lassan eltűnik, mi rendszeren a havasok völgyeiből eredő patakok áradását szokta okozni.

Ung- és Bereg-megyék északi határszélén emelkednek Kicsóna és Bukócz körül a 4012' Δ magas Ruszki-put (orosz út); azon túl kelet felől a Polonina-hegység, hová a határválasztó Beszkek, a 4428' Osztra hora, a Zbuntól nyugotra fekvő 4632' magas Polonina-Rovna, a 4422' Huszlya, majd tovább a Pinye és Latorca mentében a szolyvai havasok, melyeknek egyik legkitünőbb hegye a kupalaku, 3451' magas Schönborn-hegy, Pudpölcsán sokfelé terjedő oldalával; a Bereg- és Máramaros vármegyék felől oldalon Volócz és Hukliva körül emelkednek a Borsova név alatt ismert hegytömbök, melyek másképp, dús legelői miatt, Polonina-havasoknak is nevezetnek. A főgerinc nevezetesebb tetői és nyulványai: a 4296' magas Temnatic Volócz fölött, az 5035' Δ magas Nagyhegy (Veliki verch) Hukliva felett, a Kicsera, Kruhli, Künszki, Jalova, Hadina, Gemba s más kupok, melyek egy szakadatlan láncolatban Máramarostól az 5286' Δ magas Stoj-ig, s innen alacsonyra a Szászóhá-ig, a Latorca folyóig nyulnak, s oly lakatlan vad sivatagot képeznek, hogy 4-6 mérföldnyire terjedő területen egyetlen falu sőt lakhely sem találhatóik.

Valóban az, ki a havasokat csak távolról, például a magas Stoj bércezt a munkácsi Latorca-hídrol, mint valamely remekművi képet tekinti, homályos fogalommal sem bírhat ama beszéltve egyszerűségről, melylyel közelebbről szemlélve bírnak.

Azért is tegye tehát félre nyájás olvasom néhány napra megszozott házi kényelmét s kíséren engem s a karavánt a havasi kirándulásra.

(Folyt. követk.)

Lehoczky Tivadár.

A monsummanói gyógybarlang.

A Toskanában a lucca-pisai völgyben, közel Pistojához, fekvő monsummanói gyógybarlangot Kossuth időnként közzétett leveleiben már több ízben fölemlítette, mint a melyet kinos fejcsuza gyógyítására sikeresen használt. A „M. Ujság” most Kossuthnak egy magánlevelét közli, melyben következőleg ír e gyógybarlangról:

„Mintegy 25-30 éve, hogy ezt a csodás barlangot kőfűtés közben véletlenül fölfedezték. Azóta ezer meg ezer ember használta s nem volt reá eset — soha — de csak egyetlen egy eset sem, hogy esuz-beteg ember meg ne gyógyult volna Monsummanóban. Gyakran már három-négy nap elég a gyógyulásra, voltak esetek, hogy két mankón kocogott be nagy kinosan a beteg s negyed napra elhánya mankóit s hetýkén ugrándozva hagyta el a csodatévő „Grottát.” Nyolcz napnál hosszabb kura nagyon ritkán kell; 15 napnál hosszabb soha és „never one single failure, not one! never!!”

A hja!mot természetesen el nem veheti, azt nem teheti, hogy valaki ne legyen igen fogékony a meghűésre: arról tehát nem állók jót, hogy új meghűlés új csuzt nem hoz el, s a monsummanói látogatást nem kellend időnként ismételnie,

de azt egész bizonyossággal mondani merem, hogy a meglevő csúztól, ha még oly erős s oly idült is, megmenekszik.

Engem is megkínzott a fejesz hónapokon át, irtózatosan. Fejem annyira afficiálva volt, hogy a legkisebb köhítés, tüszentés vagy csak egy hangosabban kiejtett szó is a légrézést az Eustachianus csőn agyvelőm propágálva, abban oly kínos concussiót idézett elő, hogy azt gondoltam, bele kell bolondulnom. Majd ismét változat okáért, fülemből fészkelte magát a kiállhatlan fulnyilalások közt süket voltam heteken át. Majd megdagadt arcom, ajkaim, mintha egy darázs rajt vart volna össze. Majd ismét állkapczámba, fogaimba vette magát. Beh sok álmatlan éjt kellett fel s alá kóvályogva töltöten, bőve a kintől, mint Marsyas, a szerencsétlen flótás böhögtett, midőn Apolló bieskálva nyuzta.

Eh bien! Orvosom tanácsára elmentem Monsummano, s nyolcz napon át egy-egy órát ülve kellemes-kényelmesen abban a csoda szép Grottában, az én átkozott csuzom tökéletesen el lett seperve, mondom: elseperve a szó szoros értelmében.

Aztán nincs a gyógy-procedura legkisebb kellemetlenségével is összekötte. Felőtt az ember magára illem kedvéért egy hosszú asszony inget, papucsot hoz lábára, s bemelegíti a steeringgyertyákkal kivilágított barlangba: ott leül kényelmesen s beszélget, ha társaságban van, vagy ha (mint én szoktam, ki irtózom a társaságtól) korán reggel megyen le, hogy egyedül legyen, mulatja magát a szebbnél szebb, fantastikusnál fantastikusabb alaku stalaktitek és stalagnitek bámulásával, s mintegy tíz percnyi ülés után elkezd az ember izzadni (fogalmam sem volt az ily tenger izzadás lehetőségéről), de ez teljes-séggel nem kellemetlen, mert nincs hősséggel, vértolulással összekötte. Au contraire, az ember igen kellemesen jól érzi magát, (ez általános tapasztalás) annyira, hogy órákig szeretne az ember benmaradni, ha az orvos ki nem kergetné az embert, azon intéssel, hogy a túl sok gyengíti. Aztán megörölgetik az embert lepedőkkel, beburkolják flaneltakaróba, hogy kijövet meg ne hűljön s vagy zuhanyt veszen, ha szereti (mint én, de a víz nem hideg) s felöltöztet sétálni megyen, vagy lefekszik, hogy kellemes szenderegés közt lassan elműljék az izzadás. Aztán eszik, iszik, a mit s a mennyit tetszik (már persze abból a mi van) s nyolczad napon utra két csuz nélkül.

Hogy minek tulajdonítható ezen csodás Tepidarium bámulatos hatása? Azt édes mester uram az ember bizonyosan nem tudhatja, mint az iskolás gyermek mondá, midőn azt kérdezte tőle a mester, hogy ki teremtette a világot? A temperatura nem magyarázza, mert az a Grotta legmelegebb osztályában sem több 32—34° centigrádnál; kün gyakran melegebb van. A lég analysisa szintugy nem magyarázza, mert a belső lég a külsőtől nem igen különbözik. A szokott arányban találja az ember az atmospherikus lég szokott alkotásait, egy parányi azote felesleggel, s oly infinitesimalis szén-sav-vegyülekkel, a minél minden szük utzában vagy gyülesteremben sokkal több van. Aztán a különös az, hogy nincs elő lény a barlangban, még csak gomba sem, — sem a szárazon, sem a vízben, (mert víz is van benne; itt-ott nagyon mély, tömve fantastikus stalagnite sziklával — a víz langy, de pár fokkal alantabb áll hőmérséke, mint a lége, ugy hogy nem a víz-párolgás okozza a lég melegét, hanem inkább a lég melegíti a vizet, melylyel egyébiránt a látogatóknak semmi dolga.) Ha legyet vagy szunyogot talál az ember magán behozni, az zsong egy kicsit, aztán megdöglik; s mégis a gyertyák oly vidoran égnek, a mint csak kívánni lehet. Nincs a láng körül semmi udvar; az ember pedig mondhatatlanul könnyen lélekzik benne. S az is fures, hogy soha sem látam bennea gyertyalángot meglobogni: semmi nyoma a légáratnak; mégis midőn a fizető vendégek lejárták a magukét s a Grotta délután két órától ötig a szegényeknek adatik át, (kik között a tulajdonos 80 ingyen jegyet szokott kiosztani,) ezek a sok foghagyás szaggal, meg mind azon büzzel, mely a nem épen tiszta olasz népet kísérni szokta, annyira megtöltik a Grotta

légét, hogy valóságos pestilentialis jelleggel bír; de azért midőn másnap reggel 6—7 óra közt bementem a Grottába, melyet persze nem lehet szellőztetni, a büznek, rossz szagnak még csak hire sem volt, s a levegő oly üde, tiszta, kedves volt, hogy az ember csak úgy nyelte.

No hiszen ezt az utóbbi tünényt nézetem szerint megmagyarázza a víz, minthogy tudva van, miszerint a víz saját teriméjü gázmennyiséget absorbeál: hanem e gyógyhatás eredetét az eddigi vizsgálat nem tudták kimagyarázni; mert mindig csak a vegybontással bíbelődtek. Én meg is mondtam nekik, hogy dobják a falhoz lombikjaikat, s forduljanak a phisikához, és vegyék elő a villany-és delej-mérőket; mert előttem a vidék geológiai tünényei világossá teszik, hogy ott a vulkanikus erők vannak még aktivitásban a földkéreg hypogéne rétegeiben, s a villanydelejt tünények vizsgálatában kell a dolgoz nyitját keresni. Ha még egyszer oda vetődöm, majd utána nézek én a szükséges kellekkel fölfegyverkezve."

Egyveleg.

** (Az ember magassága.) A természettudományi ársulat közlebbi gyűlésen Balogh Kálmán az „anthropometriá"-ról értekezett. Ez egészen új

Az északi sarkvidékről: Madarászó eskizmo.

tudomány. Quetelet francia természettudós ez évben egy művet adott ki, melyben az emberek tehetőségét phisikai törvények szerint igyekszik meghatározni. Méreket eszközölt az emberek magasságán, súlyán és fejlődésén, és ezen adatokból egy új tant állított fel, melyet anthropometriának nevezett el. A nagy terjedelmű munkából értekező igen érdekes adatokat sorolt föl ismertettél. Quetelet legelőbb az emberi magasságot vette vizsgálat tárgyául, s azon eredményre jutott, hogy az emberek magassága bizonyos állandó mennyiséghez igen közel áll és attól az eltérések nagyon gyérek. Quetelet a régiek méreseit is vizsgálat alá vette és azt tapasztalta, hogy a közep-magasság az ókorban is ugyanaz volt, a mi napjainkban; az igen magas emberek és törpék akkor is oly ritkák voltak, mint napjainkban. A nő és férfi magassága a régi időkben is ugy aránylott egymáshoz, mint most; és pedig mint 15 a 14-hez. Különbözik a magasság függ a táplálék, életmód stb. különbségtől. Így péld. az angolok, kik hussal élnek, a legmagasabbak. De az általában nem áll, mint ezt az egymás mellett lakó norvégek és lapok példája tanúsítja. — Quetelet összehasonlította az egyes tagok viszonyait kor és nem szerint. Ebből kitűnt, hogy az ember születése után a magasságból veszt; de néhány nap múlva ismét növekszik, és ez az első években hirtelen halad, de

13 éven túl már sokkal lassabban. A test gyarapodása szeleségben és magasságban az 5-dik évig egyenlő arányban történik, de az 5-ik évtől fogva fölfelé gyorsabban gyarapszik az ember. Az izmok nem tartanak eleinte mértéköt a csontrendszerrel, de midőn a csontrendszer fejlődése bevégeződik, kezd az izomrendszer is jobban gyarapodni. Fölfelé a növekvés akkor végeződik be, midőn a csontok közti porczok megcsontosodnak (nálunk 20—24 éves korban); ekkor fejlődik erősebben az izomrendszer a 30-dik évig. A nők már születésüknél sem oly nagyok, mint a férfiak; növevük hamarabb szűnik meg, mint a férfiaké (2—3 évvel); különben a nők nem is növekszenek oly gyorsan mint a férfiak; azért a nőknél sem a csont, sem az izom, sem az ideg-rendszer nincsen annyira kifejlöve, mint a férfiaké; s ezért van, hogy a nő tudományban, politikában nem éri el azon álláspontot, mint a férfi. Azon időszakban, midőn a férfiak fejlődése legerősebb, a nőknél az ivarendszerben történik a sokkal bonyodalmas fejlődés. A férfiaknál az erősebben kifejtett csont- és izomrendszer azt eredményezi, hogy az idősb korban sem veszítik szépségüket, míg ellenben a női szépség a zsirszövetektől függően, haladottabb korban fiatalori szépségük nyomait sem tüntetik föl. — A testrészek mai aránya ugyanaz, melyet már a régiek észleltek; ezt bizonyítja Vitruvius ide vonatkozó adatai. Azonban a nőknél a láb aránya a testhez csekélyebb, mint a férfiaknál. A különböző korok szerint, a testrészek nem növekszenek egyenletesen. Így a fej alig növekszik a test többi részéhez képest, mert a fej a születéstől kezdve a meglett korig csak kétszeres lesz nagyobb, míg a törzs háromszorta, a kar négyszeres, a lábszárak ötszörte lesznek nagyobbak. — A test súlyára nézve szintén megvan a közepárvány ép ugy mint a magasságnál. A közepes súly a születéskor 3 kilogramm (6 vámpont) és a 25 évnél éri el a fejlődési tetőpontot, de ezután is fejlődhetik, de csak a zsirnemű alkotórészek által. Quetelet az erőre nézve is tón méréseket. Ebből kitűnt, hogy a férfiak általában 154 kilogramm képesek emelni; a nők ennek csak felét. Quetelet eltalált eredményeket az ember értelmi s erkölcsi fejlődésére alkalmazta. Így az 1826—1844-ik évi franciaországi bűnügyi statisztikát tekintetbe véve, ugy találta, hogy a legfőbb bűnök a 21—25; a 25—30; 30—35 évek között fordulnak elő. — 21—25 évben ölés és nemi erőszak, 25—30 évben testi sértés és nem szándékos emberölés; 30—35 gyilkosság, hamis pénzcsinálás, 35—40 év között hamis tanuskodás, 40—45 év között mérgezés; 50—60 év között újra a nemi erőszak az uralkodó bűntények. A nők száma igen csekély az ily vádoltak között, 2700 férfi bűnösre alig esik 578 nő-vádolt, ezek is jobbra vagyon elleni bűnökkel és mérgezéssel vannak vápolva. Lélektani indoka ennek az,

hogy a nők fejlettségük miatt nincsenek az erő tudatában; az, hogy a 25—30 éves büntetéseket legtöbbször gyilkosságról vádoltnak, onnan magyarázza meg, hogy ekkor az izomerő legfejlettebb és tetterős lévén, kicsapong. Azonban előadó megjegyzi, hogy e tekintetben még az eszeleletnek sok tenni valója van.

** (A leggyorsabb és legborzasztóbb ut.) A liverpooli „Hypathia" gözös decz. 4-én indult meg Philadelphiatól Európa felé s tíz napig kedvező széllel jött. Deczember 15-kén nagy vihar támadt, mely 18-ára oly iszonyúvá nőtt, hogy a hajót jobbról balra hánytá s a hullámok egészen elrasztorták a fedélzetet. A legénységet a szivattyuk hoz, a kormányosokat pedig a kormányhoz oda kellett kötni. 18-kán és 19-én a Hypathia naponként 340 mfdet tett; ily iszonyú gyorsaság alig van följegyezve a tengerészet történetében.

** (A mozlimok.) A mozlimok közt Kis-Ázsiában nagy mozgalom van. Több ezren állértek a keresztény vallásra és azok közt sok mollá (pap) is. Ez lenne tehát a legelső példa a történetben, hogy a különben fanatikus mohamedánok önkényt s minden külső kényszer nélkül oly tömegesen a kereszténységre állértek, mint az Anatóliában történt. A mozgalom okai eddig ismeretlenek.

Irodalom és művészet.

— (Az akadémia legújabb kiadásai) közt néhány tudományos értekezést veszünk, részint székfoglalókat, részint egyéb értekezéseket. Amazok közé tartozik Lubrich Ágost egyetemi tanár s újonnan választott levelező tag székfoglalója a közep-tanodai tanárok képezéséről. Emezek közé: az esztergomi burány-rétegek és a kis-czelli tályag földtani kora, Hanken Miksa jezes geológunktól; s az asteroidok (a Mars és Jupiter közti apró pláneták) legújabbikának, Európa bolygónak u. n. elemei, egy, az akadémian kívül álló tudós hazánkfiától dr. Murmann Ágosttól, a prágai csillagda segédjétől. — Mindezeknél azonban széles körben fogja érdekelni a közönséget az akadémiai Évkönyvek tizenharmadik kötetének VII. darabja, mely a jelen évi május 20-án tartott ünnepélyes közgyűlés tárgyait foglalja magában. Ezek: Lónyay Menyhért elnöki megnyitó beszéde, Arany János föltikári jelentése az évi munkálkodásról, Szász Károly emlékbeszéde Tompa Mihály föltől, Rószay Jácint előadása a szerves élet haladásáról s a fajok kihalásáról, és Szily Kálmán értekezése a phisikai világ kommunisztikus irányzatáról; végre hivatalos jelentések a kiadott és újon hirdett jutalmakról, új tagok választásáról. A nagyértékű füzet, az akadémia egyéb kiadványaitól eltérőleg, az évkönyvek nagy negyedrét alakjában van közzéadva. Arát nem találtuk rajta följegyezve. — Az akadémiai Értesítő legújabb (Ötödik évfolyam 13.) száma az október 2., 9., 15-diki ülések tárgyalásait foglalja magában. — A nyelv- és széptudományi értekezések 1871. évi VII-dik száma Toldy Ferenczről nyújt „Ujabb adalékokat a régibb magyar irodalom-történethez." E nagy becsű adalékok következnek: 1. Magyar Pál XIII. századbeli kanonista. 2. Margit hercegnő mint etikai író. 3. Baldi olasz-magyar szótárkaja. 4. Növénytan névtárak; végre 5. Az akadémiai eszme Magyarországon. A 2. és 5. számuak különös érdekel bírnak a nagyobb közönség előtt is. E 124 lapra terjedő füzet ára 80 kr.

** (A „Budapesti Szemle") mint értesülünk, júliusban ismét föllevenül, s Gyulai Pál szerkesztése és az akadémia támogatása mellett máhavi folyóirat fog megjelenni. Örvendetes irodalmi hír.

— (A „Philologiai Közöny"-ből) megjelent a nyolczadik és kilenczedik (kettős) és a tizedik füzet, melylyel a derék folyóirat első évfolyama be van fejezve. A szerkesztő-kiadó: Bartal Antal és dr. Hóman Ottó, m. k. egyetemi magántanár, tudományosságunk minden barátjának elismerését és köszönetét érdemlik e valóban jeles folyóirat önzetlen, sőt áldozattal járó fentartásáért, mert — mint értesülünk — a kezdet nehézségeitől s a szellemi és anyagi támogatás csekély mértékétől el nem kedvetlenítve, folyóiratukat az új évben is fön akarják tartani. A kezűnk alatti füzetek becses közleményei teljesen méltók az előbbiekhöz. Be vannak fejezve többi közt a „La cité antique"-ből, Coulange nagy érdekű művéből (az ókori társadalomról) több füzetben folytatálagosan adott közlemények; valamint a homéri kérdést jelen állásáról az egyik szerkesztőtől (Hómantól) és a Kalauz az összehasonlító nyelvészet terén, a másik szerkesztőtől. Igen érdekes új közlemény, szintén Hómantól: „Irodalmi körök és irányzatok Rómában, Horatius idejében." A füzeteket apróbb közlemények és utolsót a class. philologia terén 1871-ben megjelent magyar irodalmi termékek jegyzéke és külföldi hasontárgy folyóiratok kiadványait zárják be. — A szerkesztők a jövő évfolyamra is tíz 3—4 ives füzetet ígérnek, s az előfizetési ár csak 4 frt egy évre; oly csekélység, a mit a tudomány minden barátja könnyen áldozhatna. De mi minden tudományos vállalatra kormány-, s isten tudjamiféle segélyt várunk! A „Philologiai füzetek" azt valóban meg is érdemelnek; de jobb szeretnék elmondhatni, hogy olvasó közönségünk maga tart fenn ily derék szakközönyt, melynek „életvalóságából" csak a pártolás híányzik!

** (A magyar tud. akadémia) részéről a pesti első takarékpénztár által Fáy András nevére névelékalapítványból: „Mezőgazdasági vizmútan"

Melléklet a Vasárnapi Ujság 1-ső számához 1872. jan. 7.

T Á R H Á Z.

ra pályázat hirdettetett. Jutalom három ezer o. 6. forint. Beadási határvan 1873. decz. 31.

** („Debrecezen város történelmé"-nek) 3-ik kötete is megjelent Szücs Istvántól, s ezzel a nagy szorgalommal készített munka be van fejezve. A 3-ik kötet Debrecezen királyi városi rangra emeltetéséről (1693.) a mai időkig való történetét tartalmazza, s a szerző ebben a szabadságharcz alatti eseményekre és a művelődési mozzanatokra is kiterjeszkedett. Ára mind a három kötetnek együtt 6 frt. Megrendelhető Debrecezen Telegdi Lajos könyvárusnál és a szerzőnél (csapó-utca 767. sz.).

** (Uj vidéki lap) Kassán újévtől „Felső-Magyarországi Szemle" cím alatt Fésűs György társadalmi és közgazdasági hetilapot szerkeszt. Kassa vidékének valóban szüksége is van egy magyar lapra, s kívánjuk, hogy közönsége is így gondolkozzék. Minden szombaton egy nagy íven fog megjelenni, s előfizetési ára egész évre 5 frt, évnegyedre 1 frt 25 kr.

Közintézetek, egyletek.

** (A magyar tud. akadémia) az újévben első gyűlését jan. 2-án Csengery Antal elnöke alatt összes ülésel nyitotta meg, melyen a mult hó 31-ére kitézött pályaművek jelentettek be. A Teleki-féle vígjátéki pályázatra beérkezett hét pályamű. A Karácsonyi-féle drámai jutalomra 15, míg a Sztrókay-féle jogi kérdésre csak egyetlen munka érkezett be. Pedig mi hires jogász nép vagyunk! mondja a világ. Az összes ülésnek más tárgya nem lévén, Pulszky Ferencz foglalta el az elnöki székét, s az első osztály ülésében Barna Nándor lev. tag értekezett „a magyar hangulatról." Leginkább a szóbeli hangulatról beszélt, melyet az értelmi- vagy mondatbeliek szembe állított. Ez rövid vitát keltett, melyben Gyulai és Szász Károly vett részt, ki a maga nézeteinek kifejtését a közlebbi ülésre ígerte. Ezután Hunfalvy Pál a mult ősszel Bolognában tartott prae-historikus archeológusok nemzeti közgyűlésének évi gyűléséről olvasott fel jelentést, melyen maga is jelen volt. E kongresszuson 236 tudós jelent meg; köztük 160 olasz, 23 francia, 10 svéd, 5 ausztriai, 17 német stb. A gyűlés nyelve francia. A gyűlésnek tartama egy hét, szept. 30-tól okt. 8-ig (1871.). Bejárta Bologna, Ravenna és Modena környékét; Hunfalvy e kirándulásokat részletesen leírja. Erdekesen fejtegette azon kérdést: vajon az óskori (prae-historikus) ember mily nyelvű és nemzetiségű lehetett, kinek létezését a durva fegyverek s a feltalált koponyacsontok eléggé bizonyítják. De nemzetisége és faja megjelölhetetlen. Némelyek az őt ember a turán fajhoz tartják, mások a finnhez. Azonban mindez csak tapogatózás, s egyoldalú fölfogás. — A fölvizások után a tükör bemutatta Bessenyei Györgynek iratait, melyek b. Jósziacziné tulajdonát képezik, de ő szívesen átengedte az akadémianak. A második érdekes jelentés Bacsonyi rományairól szólt, melyeknek Steffel hazánkfiának Linzben, hol Bacsonyi Napoleon ismert kiáltványának lefordítása miatt internálva volt, jött nyomára. Irományai egy része hihetőleg a linzi rendőrségi tartózkodásáról stb.) Kontz Zsigmond fölérdész birtokában, ki azokat most rendezte, az akadémia engedni át. Bacsonyi a magyar irodalom újjászületésének korából való, s így iratai sok érdeket fognak tartalmazni. Még pár kisebb folyó-üggyel a gyűlés véget ért.

** (Az orsz. képzőművészeti társulat) utolsó választmányi ülésében a vidéki kiállítások összes eredményét vette tudomásul. E szerint a vidéki tárlat látogatóinak száma volt: Aradon 710, Nagyváradon 838, Debrecezenben 1177, összesen 2725. A társulat mindhárom városban számos új tagot nyert, jelesen Aradon 35, Nagyváradon 40, Debrecezenben 46, összesen 121 tagot. E siker hihetőleg föl fogja bátorítani a derék társulatot, hogy jövő évre ugyanezen irányban megújítsa kísérletét, mely egy a vidéki közönségre, mint magára a társulat érdekeire nézve üdvönek bizonyult.

** (A múzeumi kécsarnok-egylet) elhatározta, hogy Eötvös arczképet lefesteti, valamint Munkácsynál is egy magyar népleleti festményt rendel meg; e czélra adakozásra szólítja fel a közönséget. Az adományok a Nádosy testvérek kereskedéséből (váci-utca 19. sz.) küldendők.

Egyház és iskola.

** (Uj tanfelügyelő.) Suttágy Ferencz krassó-megyei másodtanfelügyelő bányási határvidéki tanfelügyelővé ideiglenes minőségben nevezett ki.

** (Nemes adományok.) Zichy Antal, a budapesti tankerület tanfelügyelője, valamennyi budapesti iskolásnéknak 100—100, összesen 800 frtnyi összeget adományozott iskola-alap javára. — Szlavy kereskedelemi miniszter a pozsonyi kísérleti szőlőkert-alapra 500 frtot ajándékozott.

** (A „Szabad Egyház") m'g sem hiába küzd az alapság érdeke mellett. A püspökök végre elhatározták megjavítani a szegény káplánok sorát. Így Simor hercegreprimás f. hó 1-től káplánjainak fizetését sajátjából fedezi, Roskoványi Ágoston nyitrai püspök pedig 1871. nov. 30-án, püspökké szenteltetése évfordulóján a megyéjebeli alsó papság és tanítók anyagi helyzetének javítására jövedelméből 12,800 frtos évi alapítványt tett.

Balesetek, elemi csapások.

** (Szerencsétlenség Pozsonyban.) Dubovszky József, volt ferenczrendi szerzetes (Medárd atya), ki a rendből való kilépése óta oktatás által tartotta fön magát, vasárnap délután azon szerencsétlenség érte, hogy a főpiacon elesett és lábát a térd alatt eltörte. A haladó-egylet Szilveszter-esté-lyén az iparkodó, értelmes férfi számára gyűjtést rendezett, mely 60 forintot eredményezett.

** (Ólomöntés szokása.) Sok helyt most is az év utolsó estéjén ólmot öntenek, megtudandók jövő szerencsésüket. Budán Held Anna nevű szobaleány szintén kíváncsi volt szerencsésjére, mely azonban vigyázatlansága folytán csaknem halált okozta. Kiöntés előtt ugyanis lehajlított és hajlása közben magával rántotta a nagy kanálban levő forró ólmot, mely egyenesen fejeére ömlött s borzasztó módon összeégette. A szerencsétlen leányt kórházba szállították.

Mi ujság?

** (Fiume képviselőtestülete,) a hatóságok és számosan a magánok közül üdvözölték újév napján gr. Zichy kormányzózt. Üdvözlésükben Fiumének Magyarország iránt való háláját és ragaszkodását tüntetőleg hangulyzták.

** (Karácsonyfa a honvédeknek.) Pallavicini Hippolit őrnagy, honvédfőhadnagy neje és Fényes Jenő honvédnagy, továbbá Inkey Kálmán, Csuzy Károly és Szalay Farkas földbirtokos urak, karácson előtti vasárnapon szép és értékes karácsonyfa-lyal ajándékozták a Kis-Kanizsán állomásozó 40-ik honvéd-lovaszásadot. Az ajándék: pipa, dohányzacskó, szivar és más értékes adományokból állott.

** (A karácsony-est az országos tébolydában.) A lipótmezői tébolydában karácson este 6 órakor isteni tisztelet volt az ottani kápolnában, aztán körülbelül 120 beteg gyűlt össze az ünnepiesen díszített és kivilágított nagytetemben, hol egy óriási karácsonyfa volt felállítva és telegatva ajándékokkal, melyek az összes hivatalnokok jelenlétében a szerencsétlenek nagy öröme részletattak. Aztán megengedtetett a betegeknek, hogy csoportokban este 10 óráig különféle játékokkal mulathassanak.

** (Egy bátor ember.) Mayerhoffér Mihály közműves egy szegény asszony életét mentette meg. A nő ugyanis vizet ment meríteni az aldunaszori partra, s a jégen megcsuszva, a vízbe esett. M., ki közelében dolgozott, látva a veszélyt, a szerencsétlen után ugrott, s egy derék társa, Mayer András segélyével kimentette.

** (Az elfogott munkások) közül szabad lábra helyezettek a következők: Eszl András, Rauchmaul Károly, Schaffler Albin, Szvoboda Lajos, Szpök János, Holländer Jakab, Führer Armin, Rauch György. Vizsgálati fogságban maradtak: Külföldi Viktor, Farkas Károly, Politzer Zsigmond és Irlinger Antal.

** (A lipcsei „Illustrirte Zeitung") legközelebbi száma Andrássy és Lónyay arczképeit, s életrajzát hozza.

** (Uvári bál.) Jan. 10-én lesz Bécsben az első udvari bál, melyre a királyasszony is megér-

kezik Meránból. A második bál két hét múlva lesz, mely után 6 fősége ismét távozik Bécsből, és csak május elején tér vissza.

(Egy szép dominium ára.) A Nákó-ház, mely a lánchídtér Pest legszebb pontján fekszik, a kormány megvásárolta. 1.600,000 forintért, a keresk. és igazságügyi miniszteriumoknak van szánva hivatalos helyiségül.

(A nemzeti színházról) most folynak a szerződötések. A drámatól Némethy Irma és Temesváry megválnak; ellenben szerződöttek Molnár-Kocsisovszky Borcsa és Kassainé-Jászai Mari asszonyt; a dalmi személyzetből Neszedva Anna, Toperczer Ilka és Bogyó távoznak el. Pauliné, e kitünő művésznő, ittmaradása is kétes.

(A kolozsvári nemzeti színházról) intendánsul b. Huszár Károly választott meg a színházi választmányának decz. 26-án tartott gyűlésében. A felölös intendáns miközben újév első napján kezdette meg. Évi fizetése 12000 frt és egy szabad páholy. Az új intendáns azonban fizetéséről a színház javára lemondott.

(Követésre méltó szokás.) A londoni színházak igazgatói azon dicsőre méltó szokást hozták dívatba, hogy a közönség izlését kipuhatólandók, a színházi helyiségek minden részében szavazati szekrényeket alkalmazzanak a minden színház látogatóinak joga van szavazati jegyét e szekrényekbe dobni és így eldönteni, minő darabokat kíván játszani az illető színházban a következő héten. Így egyik héten a drámat illetőleg a szavazati többség „Hamlet”, „Macbet”, és „Perikles”-re esett.

(Eljegyzés.) Csepreghi Ferencz a „Vizdön”, „Magyar fiak Bécsben” és „Kitünő vendég” című színművek jeles tehetsége szerzője, eljegyezte magának Rákossy Ida kissasszonyt, Rákossy Jenőnek, a „Reform” szerkesztőjének nővérét.

(A lengyel bizottság.) mely legközelebb Pesten megalakult, felhívja Magyarországon és Erdélyben élő lengyeleket, hogy pontos cenzusokat levélileg mielőbb juttassák el a lengyel hetilap szerkesztőségéhez (Pest, zöldfa-utca 26. sz. a.)

(Földhívás.) Kodolányi Antal a kolozsmonostori magyar királyi gazdasági tanintézet igazgatója és Gamauf Vilmos az intézet tanára az ottani gazdasági intézetnél létesítendő önkéntes túlzó-egylet segélyezésére hívják fel a közönséget. Az egyet feladata, mint a földhívásban olvassuk, a Kolozsvár, Monostor és esetleg közelebb eső falvak és majorokban tűzvész esetén gyors és erőteljes segélyt nyújtani, főleg azonban hetenkénti rendszeres gyakorlatok által az ifjakat annyira kiképezni, hogy később szakértő működésükkel embertársaik hasznára válhassanak. — A terv sikeréhez azonban számos tűzoltószerelevény beszerzése szükséges, melyet az egyet közadományozás után remél összehozni, s ezért a közönséget nagylelkű adományozására kéri fel. Az adományok Kodolányi Antal igazgató címe alatt Kolozsvár-Monostorra, utolsó posta Kolozsvár küldendők.

(Kemény tél.) Csikszéken rendkívül zord a tél. Karácsonykor Borszék környékén is 22 foknyi volt a hideg. Sok madár megfagyva hullott alá, s az élők fél megrepedeztek.

(Sivótelén anyja.) A régi váci-uti temető mellett jan. 3-án reggel egy kitétt hat hetes gyermeket találtak megfagyva. A kapitányság nyomoztatja a bűnöst.

(Halál a pálinkáitól.) Budán egy Gibola nevű fiatal mértékelt palinkaivás következtében, miatt a rendőrséghez kísérték, meghalt. Boncolás véget átadott a kórának.

(Fél kézzel két nyulat lött.) A legutóbbi gödi vadászaton részt vett egy csonka honvéd is, ki fél kézzel két lövsére két nyulat lött le, s egy harmadikra egy vén rókat megsebesített.

(Vessett macska.) Biharban M.-Keresztesen egy vessett macska az ottani ref. pap szolgálatát megmartha. A leány ottani orvosi felügyelet alá helyezték.

(A posta az ünnepek alatt.) Karácsony előtt való nap egy Pesten szolgáló cseh szakácsné szállítási levelet kapott egy neki címzett csomagról. Azt hitte, hogy kedvesétől való, mivel egy idő óta haragban volt. Sietett a postára, de a nagy tömegtől környezett hivatalnok nem hallotta eső szavát. A szerencsétlen egy álmátlanul s szomorúan töltött új utat másnap és harmadnap is eljött. De hiába! Félnap várakozás után türelme véget ért, s kétségbe esve a Dunába ugrott.

(Perziában) az éhhalál a „Times of India” szerint még mindig nagy mértékben dühöng, s az áldozatok számát még csak hozzávetőleg sem lehet meghatározni. A kormány folyvást összedugott kézzel nézi a dolgot, s mitsem tesz az inségnek enyhítésére. A lakosság csupán öngyógyára van szorítva. Azok, kiknek módjukban van, más szerencsésebb tájakra költöznek, de a legnagyobb résznek minden segély nélkül éhen kell elvesznie. Yetz-ben és Bunder Abbas-ban a cholera végzi el, a mit az inség megkezdett.

(A Baumann-féle) híres váltóhamisítási per ötszöri elhalasztás után végre most befejeztették, s vétkes Baumann Zsigmondra, ki 52,750 frtnyi váltót hamisított, két évi fogság s az okozó kár megtérítése szabották; másodrendű vádlott pedig Baumann Joachim bizonyítékok elégtelensége miatt felmentetett. Mindkettő fel-lebbezett.

(Halálhírek.) Fiumének közelebb két halottja volt, kiknek mindegyike megérdemli, hogy fölemlítsük. Az első Dachler József, az ottani dohánygyár jeles igazgatója, ki több évtizedi távolléte dacára hazájához és anyanyelvéhez magyarhoz mindvégig ragaszkodott. A másik halott pater Pussich András 80 éves kapuczinus volt, ki a hegyességek ellensége lévén, a zárdai csendes magányban sem feledkezett meg az előkről, kiknek számára több mint 50 éven át szerkesztette az „Almanacco di Fiume” fumei évkönyvet. — Debreczenből egy derék polgár: Harsányi Gábor városi tanácsnok haláláról értesültünk. — A pozsonyi főrabbi Schreiber S. W. decz. 31-én délután hosszabb betegség után meghalt.

Nemzeti színház.

Péntek, decz. 29. „A hazsa.” Dráma 5 felv. Irta Sardou; ford. Paulay és Szerdahelyi.

Szombat, decz. 30. „Az árny.” Vig. opera 3 felv. Zenéjét szerzette Flottow.

Vasárnap, decz. 31. „A strike.” Eredeti népszínmű 3 felv. Irta Szigligeti és Balázs S.

Hétfő, jan. 1. 1872. „II. Rákóczi Ferencz fogása.” Dráma 5 felv. Irta Szigligeti.

Kedd, jan. 2. „Hungaryi Időszó.” Opera 4 felv. Zenéjét szerz. Erkel Ferencz.

Szerda, jan. 3. „A szökő év.” Vigjáték 3 felv. Buckstone után angolból ford. Csepregi.

Csütörtök, jan. 4. „Zampa.” Opera 3 felv. Zenéjét szerzette Herold.

Szerkesztői mondanivaló.

— Zsolnai Á. S. A költői levélre már közelebről kerül sor. Még egy kis türelme!

— Az öreg poéta hatyudalát nem olvashattuk érdeklődés s némi élvezet nélkül. De terjedelmes voltán kívül hangja őszürsége, mely a mai irodalmi és költői nyelvtől nagyon is elüt, nem ajánlja közrebocsátását.

— K. T. K. Örülünk, hogy megnyugodott a megmáshatatlanság. Ezt vártuk a keresztény filozófiától. Egyebet magánaton.

— P. T. K. Salis költeményei a német irodalomban is rég elvesztették egykori (különben is közepszerű) érvényüket. Most fordítani: kissé elkésett kezdemény. A csupa leírás nem költészet; a természet képei alatt is (többször mondjuk) érzelmeket és eszméket kell énekelni; színekben a költő nem versenyezhetne a festővel; mindenki művészetnek megvan a maga köre s ahhoz saját eszközei; a „ne ultra crepidam” nemcsak a cizmadiaának, hanem a művészetnek is szól.

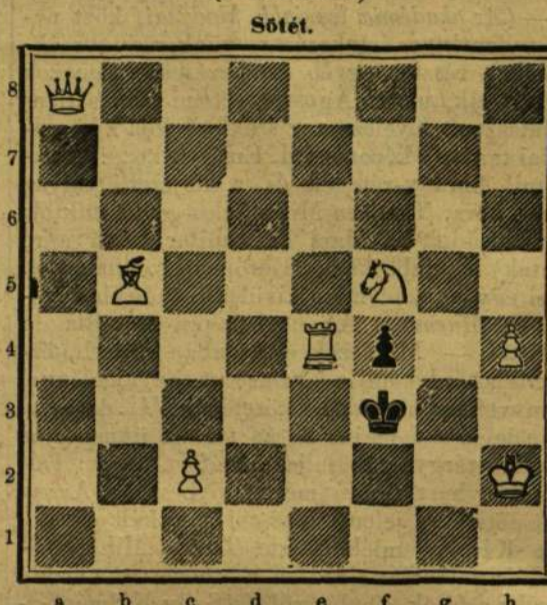
— Kolozsvár. Sz. S. A lap jarné jó fővőre is; igért közreműködésére számítunk.

— Szeged. S. L. K. Az újabb ön által említett körülmény nem tudva, tettük előbbi megjegyzésünket. Sajnáljuk. De hogy lényegileg igazunk volt, arról mostani leveleink is minden sora meggyőz.

— Hajnk. G. I. A most küldötték is csinosak. Mirza Shafly is érdekes. Sor kerül erre is, arra is. A tisztelgési száma nem nagyon érdekes; de az ajánlott gyűlési jegyzőkönyv annál érdekesebb, s most folyó hasonnemű becses küldeményünk mellékiiratul szívesen vennők.

SAKKJÁTÉK.

632-ik sz. f. — Blumenthal O.-tól (Berlinben.)

Világos indul s a második lépésre mattot mond.

Az 627-ik számú feladvány megfejtése. (Kästner B.-tól Coburgban.)

Vil. Söt. Vil. Söt. 1. Vh1-b1 f7-e6: 1. Kd5-d6: 2. Hc5-e4: Kd5-e4:(a) 2. Vb1-b7 2. f7-e6: 3. c2-c4 matt. 3. Hc5-e4 matt.

2. Kd5-c6 3. Vb6-b7 matt.

Helyesen fejtették meg: Vespérben: Fülöp József. — Miskolczon: Czente József. — Jászkeszen: Galambos István. — Kecskeméten: Galambos László — Karcagyon: Kacsó Lajos. — Nagy-Szalombán: Kovács Albert. — A pesti sakk-kör. — A pesti sakk-kör január 7-én d. u. 5 órákor a nádor-utcai Velence-kávéházban levő helyiségében közgyűlést tart.

Nyilt-tér. *)

Legújabb naptárak.

Szeresene naptár az 1872. évre. Számos képekkel, világosított példával, utmutatással és tanácsal arra nézve, miként lehetünk e földön szerencsések? — Szerkeszti Szerencsés Jenő. Ára füzve 60 kr. o. é.

Eladó leányok naptára 1872. szökő évre. Több tapasztalt hölgy és férfi hátrahagyott kéziratai után szerkeszti Tótvölgyi Titusz. Ára füzve 50 kr. o. é.

Kapható minden könyvárúsnál az országban.

A t. cz. szülők, tanítók s gyermekbarátoknak ajánljuk a „Kistükör” című képes gyermek hetilapot mint legcélszerűbb újévi ajándékot az ifjuság számára.

Ezen ifjusági lapot, mely csinos kiállítással, szövegbe nyomott szép képekkel, s mulatva tanító tartalommal hetenként vasárnap jelenik meg, Márki József tdr. szerkeszti.

Az előfizetési pénzek Bartalics Imre könyvnyomdájába (Pest, ötpacsirta-utca, 5. sz.) kéretnek küldetni. Előfizetés: 1/2 évre 1 fr., 1/2 évre 2 frt, postai vagy házhoz küldéssel.

*) E rovatban közölt cikkekkel csupán a sajátórtvnyek irányában vállal felelősséget a Szerk.

TARTALOM.

De Gerardo Ágost (arczkép). — Egy százszorszépre, melyet szántásközben ekémmel kifordítottam. — Az Országgyűlési Ifju Egyesület és Casino apologiája. — Fővárosi képek (képpel). — Kalandok az északi sarkvidékeken (három képpel). — Theophrastus a vasuton. — Kirándulás a havasra. — A monsummanói gyögybarlang. — Egyveleg. — Tárház: Irodalom és művészet. — Köszöntések, egy-letek. — Egyház és iskola. — Balesetek, elemi csapások. — Mi újság! — Nemzeti színház. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyilt-tér. — Heti-naptár.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (I. magyar-utca 21. sz.)

HIRDETÉSEK.

Löwinger A. és Társa

papir-kereskedése Pesten, halvány-utca 6. sz., a „tanulóhoz”

ajánlja a következő alkalmi cikkeket: Levélpapírok.

100 db. nével dombornyomat 50 kr. 100 levél és 100 boríték dombornyomattal 1 ft., 1 ft. 20 kr. 100 db. monogrammal szinyomattal 1 ft. 40 kr., 1 ft. 80 kr., 2 ft. 50 kr. 100 levél és 100 boríték, mindkettő monogrammal 2 ft. 80 kr., 3 ft. 50 kr. 100 levél czéggel, fekete nyomat 80 kr., 1 ft. 20 kr. 100 levél és borítékhoz díszes doboz adatik. 1 rizsa, 960 levél negyedrétben, czéggel fekete nyomat 7, 8, 12 ft. 1000 boríték csüpi papírból, negyedrét a czéggel fekete nyomatban 5, 6 ft.

Látogató-jegyek a Minute.

Szines nyomatban 100 db. finom fehér bristolpapír 50 kr. 100 db. finom szines karton 80 kr. 100 db. finom francia félfényű papíron 1 ft. 100 db. könnyomat finom kettősfényű vagy bristol papíron 90 kr. Minden további sor 10 krral több.

Levélpesét-bélyegek.

1000 db. aranynyomat 2 ft. 50 kr. 1000 » veres 2 ft. 75 kr. 1000 » domborbetűkkel két színben 3 ft. 75 kr. Minden további ezer 50 krral olcsóbb. Nagy választék mindenféle gyleti, jegyzéki és másoló könyvekben. — Nyomdalmunka megrendelés szerint a lehető legolcsóbb áron. — Levélbel megrendelések utánvétel mellett teljesítenek. A tant elősorolt mennyiségeken kívül — kevesebb nem rendelhető meg. 1155 (13-0)

Bál disz-hajfürdőket,

melyek egész éjen át kurta rugókonyság, valamint tömött fényes természetes bodrosságukat megtartják, a híres „Palma” nyujt.

Egy üveg ára 1 ft. 20 kr. és 70 kr. Kapható Pesten: Török József gyögyserésznél király-utca és Lueff M. illatszerezsnél váci-utca a „Minervá”-hoz. 1216 (2-3)

Figyelmeztetés a szülőknek!

Ezzel a t. cz. szülőknek figyelmében ajánlom az általam évek óta készített és sikerrel használt „Gilisza-csokoládét,”

mely nemcsak biztos hatása által minden ily nemű találmányt fölülmül, de egyszerűsége a gyermekeknek kellemes ízénél fogva igen könnyen beadható; lehet szárazon, tejben vagy vízben feloldva más étel közé keverve beadni, a nélkül, hogy szálal legkevésbé is vesztené hatásából. 1 db. 15 kr., 6 db. 72 kr., 12 db. 1 ft. 20 kr., postán küldve 10 krral több. 1144 (17-26)

Sipőcz István, gyögyserész Pécsen.

Kapható Pesten: Schopf és Brozsányi uraknál, Mária Valéria-utca.

SKRIVÁN FERENCZ kalap-gyári-raktára Pesten,

váci- és zsbárus-utca szögletén. Legújabb választéka nemez- és selyem-kalapoknak, urak, fiuk és gyermekek részére.

Legújabb készítésben Cylínder-kalapok, a Párisi, valódi angol, a 8 ft., legfinomabb, a Gibus gép-kalapok kaschmirből, a 6 ft., valódi párisi, a 8 ft., legfinomabb atlaszból, a Fekete halvány cylínder-kalapok nemez és kaschmirből, a Legújabb minta és készítésű kerek nemez-kalapok; fészkek, fél-fészkek és lágyak, a Angol és párisiak, a Fiu-kalapot fekete és szürke, a Gyermek-kalapok fekete, világos, szürke, sötétszürke és fehér, kelme és lemezéből, a Fekete és barna lakk-kalapok, matrözök minta, gyermekek és fiuk részére, a 1.50, 2, leányok és hölgyek részére legújabb minta, angol, a Gyermekek és fiuk részére kelme- és bársony siphák, a Gyermekek és nagy honvéd siphák, a kucmák szürke és fekete, a Vadász-kalapok, urak részére, a fiuk részére, a Utazó- és vadász-siphák, urak és fiuk részére, kelme és nemez-ből, a Tüzögetett selyem siphák, urak, fiuk és gyermekek részére, a Szürke vegyesszínűek, kerek, vízmentes pamut-kalapok, urak részére, a 4 ft. 1.80, 2, 2.20, gyermekek és fiuk részére, a Gyermekek és fiu-cylínder-kalapok, a Női nyargaló-cylínder-kalapok, a Kocsis-kalapok, a 4 ft. 5, tollal és szalaggal, a vízmentesek tollal és szalaggal, a Livró-kalpap, vízmentes sima, a 4 ft. 4 és paszománnyal és borítékkal, a Selyemkelme-kalapok legújabb alakú és készítésű, a Világos kelme-kalapok a nyári időnyre minden színben, valamint fehér pique-kalapok urak részére, a Valódi florentini szalma-kalapok, valamint angol, a Livró huszár-siphák, a cylínder-kalapok, a 4 ft. 7, 8, valódi paszománnyal és borítékkal, a

ft. 4, 5, 6, 7 — kr. ft. 10 — 12 — ft. 15, 16 — ft. 6, 7, 8 — ft. 5 — ft. 6, 7, 8 — ft. 2, 2.50, 3 és 3.50 — ft. 2, 2.50, 3, 4 — ft. 2.50, 3 — ft. 2, 2.50, 3, 3.50 — ft. 1.50, legfin. 2.50 — ft. 1.10, 1.40, 2, 2.50 — ft. 3, 3.50, 4, 5 — ft. 2, 2.50, 3, 3.50 — ft. 2, 2.50, 3, 3.50, 4, 5 — ft. 1.30, 1.50 — ft. 4, 5, 6 — ft. 56, 8 — ft. 6 — ft. 6 — ft. 6, 7 — ft. 3.50, 4, 5 — ft. 3.50, 4 — ft. 10, 12, 14 —

ft. 4, 5, 5, 50 » ft. 1.80, 2, 2.50, 3 — ft. 3.50, 4, 5, finom selyem-bársony valódi arany paszománnyal, a 4 ft. 7, 8, 10, legfin., a 4 ft. 12 — 8-80 kr., ft. 4 — ft. 1.50, 1.80 — ft. 6, 7 — ft. 6, 7 — ft. 3, 3.50 — ft. 1.20 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

ft. 1.80 — ft. 1.80 — ft. 1.20 — ft. 50 — ft. 1 — ft. 3.50 —

Csak alapos gyögyészt utabajok ellen.

Titkos betegségeket,

s tehetetlenséget, elgyengült férfierőt,

gyakori magömlések, sőt a végképeni tehetetlenséget katonai és polgári körökben sikerrel használt egyszerű módszerrel anélkül hogy a beteg hivatalosan vagy életmódjában gátolatnok, minden izgató szer nélkül bámulatos gyorsan és alaposan (az ujonnan keletkezettek 48 óra alatt) gyögyítja Weiss J. kir. orvos és szülész, az itteni op. kir. garnizon főkorházban kizsoltált osztályorvos, a m. kir. természetudományi társulatrendes tagja minden alkalmatossággal egy a titoktartás, mint a gyögyezelökhöz jól beosztott rendelö-intezetben Pest, Sebostyén-tér 4-dik szám 1-ső emelet, (a „2 huszár-hoz” czimzett kávéház felett), naponként reggel 7 óratól 10-ig és délután 1-4 óráig.

Férflak és hölgyek részére külön-külön városba van.

Díjjal ellátott levelekre leggyorsabban válasz, és kívánatra gyögyserrel gondoskodik. 1096 (3-12)

Heckenast Gusztav könyvkiadó-hivatalában (Pesten, egyetem-utca 4-ik sz. a.) megjelentek és minden hiteles könyvkereskedésben kapható:

Okmánytár

Magyarország függetlenségi harcának történetéhez 1848-49.

Közl. PAP DÉNES. Első kötet nagy 8-rét (424 lap.) Füzve 3 ft. Második kötet. (400 lap.) füzve 3 ft. 60 kr.

Legújabb női-ruha-kelmék bámulatos olcsón!

Hamburger Adolf üzletében PEST, uri-utca 1. sz. párisi ház.

Minták kívánatra küldetnek mindenfelé ingyen és bérmentve.

párisi ház.

Mellbetegeket értesítem arról,

miszerint mell-betegegek, különösen mellfájás, rekedtség, köhögés, nehéz lélegzés, egy igen székértő és gyakorolt hasonszenvi orvos által sikeresen gyögyíttatnak.

Rendelvényi órák: délután 2-től 4-ig.

Bálvány-utca 6. szám, 2. emelet (ezelőtt váci-ut 24-ik szám.)

ERNST L., homöopath-orvos és szülész.

HETI-NAPTÁR.

Table with columns for months (Jan, Dec), days of the week, and religious observances (Katholikus és protestans naptár, Görög-orosz

A „VICTORIA“ biztosító-társaság,

mely Kolozsvárott 1866. évben alakulván, 1870. számszámlája szerint máris
3.200.000,059 ft. 54 kr. biztosítéki alappal bír.

Biztosításokat elfogad:

- I. Tűzkárok ellen.
- II. Szállítmányi áruk, utoni elkárosodás ellen.
- III. Jégkárok ellen, mindennemű terményekre. Végre:

IV. az ember életére,

minden módozatokban a legkedvezőbb feltételek és olcsó díjak mellett.

Életbiztosítási példák:

I. Ha valaki családjának vagy kedvezményezettjének halála esetén fizetendő 1000 ft. tőkét biztosítani ohajt, fizet:

Egy 25 éves 19 ft. 70 kr., egy 40 éves 31 ft. 70 kr., egy 55 éves 59 ft. 30 kr.
» 30 » 22 » 20 » » 45 » 39 » 10 » » 60 » 75 » 60 »
» 35 » 27 » 20 » » 50 » 47 » 60 » » 65 » 103 » 50 »

évenkénti díjat.

II. Ha valaki gyermekének 18., 20. vagy 24. koréban fizetendő 1000 ft. kiházasítási vagy neveltetési tőkét biztosítani ohajt, fizet:

Egy 1 éves gyermektől 18 koréig 20 koréig 24 koréig
40 ft. 20 kr. 33 ft. 60 kr. 24 ft. 70 kr.
» 2 » » 44 » 10 » 36 » 70 » 26 » 50 »
» 3 » » 48 » 50 » 40 » 10 » 28 » 80 »

évenkénti díjt. A gyermek elhalálása esetén a befizetett díjak visszatérítetnek.
III. Ha egy jelenleg 28 éves férj és 22 éves neje valamelyik elhalálásakor a túlélő részére fizetendő 1000 ft. biztosítási ohajt, fizet 31 ft. 30 kr. évenkénti díjt. Ezenkívül elfogadja

tulélési csoportok (Assotiatio) biztosításait is.

Minden biztosítási miveletknél a biztosítottak, már az első évtől kezdve a társaság 50% nyeresémben részesülhetnek.

Egyéb módozatokra nézve a különben is mindenekben bővebb felvilágosítással szolgálnak a társasági felügyelők, vidéki ügynökök és

a „Victoria“ biztosító-társaság

vezérügynöksége Pesten, (régi posta-utca 2. sz., 2. emelet).

Utánnyomás nem díjaztatik. 1189 (5-26)

A nép és az ifjuság számára.

Képes kiadás, 50 krajczár egy-egy kötet.

ezen czim alatt:

MESEKÖNYV.

- I. Don Quichote kalandjai.
- II. Mokandah, vagy a fiatal indián főnök.
- III. Csontos Siegfried. Szép Meluzina.
- IV. Robinzon Crusoe élete és kalandjai.
- V. Oktávián császár. Erneszt herezeg.
- VI. Fortunátus és fia.
- VII. A Xa Xa barlangi lakat. Szent Genovéa története.

Kapható minden könyvárusnál.

Biztos nyeresemény.

Csak 11 ft. 50 kr. az ára nálunk minden további felvétel nélkül egy darab részvényjegyeknek egy

1839. Rothschild-féle sorsjegyre,

melyvel

220,000; 50,000; 25,000; 10,000 ft.

nyereseményre lehet játszani.

E sorsjegyekből egészben még csak 5 húzás leend,

melyben

minden sorsjegy feltétlenül ki fog huzatni.

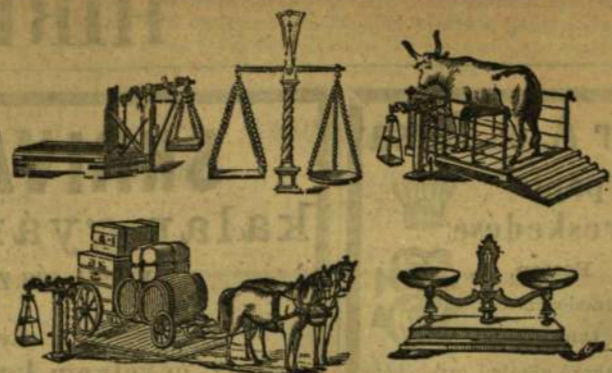
Politzer Zsigmond és társa

bankháza Pesten, fürdő-utca 1-ső sz. alatt.

Vidéki megrendelések azonnal fogantositatnak.

1196 (8-26)

Kiadó-tulajdonos Heckenast Gusztáv. — Nyomatott saját nyomdájában Pesten 1872. (egyetem-utca 4-dik szám alatt).

Kovácsolt, hatóságilag megvizsgált tized-mérlegek,

négyszögletiek (8 évi jótállás mellett).

Hordeó: 1 2 3 5 10 15 20 25 30 40 50 mázsa.

Ára: 18 21 25 35 45 55 70 80 90 100 110 forint.

Súlygyen-mérlegek (5 évi jótállás mellett).

Hordeó: 1 2 4 10 20 30 40 50 60 70 80 font.

Ára: 5 6 7.50 12 15 18 20 22 25 27.50 30 forint.

Barom-mérlegek vas-korlással és súlyokkal (10 évi jótállás mellett).

Hordeó: 15 20 25 30 40 50 mázsa.

Ára: 150 170 200 230 300 350 forint.

Hid-mérlegek (10 évi jótállás mellett).

Hordeó: 50 60 70 80 100 120 150 200 300 500 mázsa.

Ára: 350 400 450 500 550 600 650 750 900 1200 forint.

Továbbá minden más mérleg és súlyok. Megrendelések, a pénzüsszeg beküldése vagy utánvét mellett azonnal fogantositatnak. 1202 (6-50)

Bugányi L. és társa,
mérleg- és suly-gyárosok Bécsben.

Raktár: Stadt, Singerstrasse 10-dik szám.

Gyár: Margarethen, Griesgasse 26-dik szám Bécsben.

Heckenast Gusztáv könyvkiadó-hivatalában Pesten (egyetem-utca 4-ik szám alatt) megjelent és minden hiteles könyvárusnál kaphatók:

Dr. RIEDL SZENDE.

A NÉMET IRODALOM KÉZIKÖNYVE.

Második javított és bővített kiadás. (XII. 468 lap.) Füzve 2 ft. 40 kr

Előfizetési fölhívás

VASÁRNAPI UJSÁG

POLITIKAI UJDONSÁGOK

1872. évi folyamára.

(Ismeretterjesztő és politikai hetilap. — Az egyik számos eredeti képpel illusztrálva; a másik rendkívüli mellékletekkel bővítve.)

Előfizetési föltételek:

postai szétküldéssel vagy Pesten házhoz hordatva.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt:

Egész évre (január—december) 10 ft. — kr.

Félévre (január—június) 5 „ — „

Csupán Vasárnapi Ujság:

Egész évre (január—december) 6 ft. — kr.

Félévre (január—június) 3 „ — „

Csupán Politikai Ujdonságok:

Egész évre (január—december) 5 ft. — kr.

Félévre (január—június) 2 „ 50 „

Egyes előfizetések legzélszerűbben postai utalvány által eszközölhetők, a melyre bérmentesítésül csak egy 5 kros bélyeg kívánatik.

Uj kedvezmény!

A „Vasárnapi Ujság“ és „Politikai Ujdonságok“ előfizetői a kiadó intézkedése folytán a jövő 1872. évtől kezdve azon kedvezményben részesülnek, hogy az „Uj Regelő“ című vállalatot, mely évenként 24 füzetben jelenik meg, s válogatott érdekes regényeket tartalmaz, egész évre 6 ft. helyett 4 ftért, félévre 3 ft. helyett 2 ftért rendelhetik meg.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala.

(Pest, egyetem-utca 4-dik szám alatt.)

(1-3)

2-ik szám.

Tizenkilencedik évfolyam.

Pest, januárus 14-én 1872.

Előfizetési föltételek: a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok együtt: Egész évre 10 frt. — Fél évre 5 frt.

Csupán Vasárnapi Ujság: Egész évre 6 frt. Fél évre 3 frt. — Csupán Politikai Ujdonságok: Egész évre 5 frt. — Fél évre 2 frt. 50 kr.

Hirdetési díjak, a Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságokak illetőleg: Egy négyszer használt petit sor, vagy annak helye, egyszeri igtatásnál 10 krajczárba; háromszori vagy többszöri igtatásnál csak 7 krajczárba számítatik. — Kiadó-hivatalunk számára hirdetményeket elfogad Bécsben: Oppelk Alajos, Wollzeile Nr. 22. és Haasenstein és Vogler, Wollzeile Nr. 9. — Bélyeg-díj, külön minden igtatás után 30 krajczár.

Zichy Mihály.

Zichy Mihály kitünő festész hazánkia, kinek arczképével s egy kisebb rajza másolatával kedveskedünk olvasóinknak, született 1827-ben Zalán, Somogy megyében. Első iskoláztatását a veszprémi piaristáknál nyerte, kik élénk kedélye és elméssége miatt igen megkedvelék, míg házi gazdája, az öreg Sámson tanár, jó hírből állott nevelő-intézetében, a „kis Miskát“ sokáig, mint felejtethetlen kedvencét emlegette, s egy-két hozzá került festményét, mint ereklyét őrizgette. A család Pestre költözvén, Mihályunk tanulmányait itt folytatta, s tanárai, ismét a kegyesrendiek, nem egyszer kobozták el előadás közben befirkált papirdarabkáit, melyeken aztán vagy saját vagy egy s más tanulótar-sak hiven talált, olykor eltorzított arczvonásaikat ismerték fel. Nem volt akkor még kötelees tantárgy a rajz, s e szak-mában bármi remekelése nem pótolhatta a többi „eminentiák“ hiányát. Nem is sokat tördött ezzel, mert gyors fölfogása és jó emlékező tehet-sége lehetővé tették neki a zárvizsgákat megelőző néhány nap vagy hét alatt utolérhetni előrehaladottabb társait. A világtörténelem, aztán Schiller és Vörösmarty valának kedves olvasmányai, ez utóbbi verseiből, hazájától huszonöt évi távollét után, most is egész szakaszokat képes elszavalni. Korán meglátszott rajta, hogy nem a gyakorlati élet, hanem a fantázia embere lesz, s hogy nem a politikai élet, hanem a művészet fog tehet-ségeinek megfelelő tért nyitni. S mi jellemzőnek s kora érettsé-gének egyaránt becsületére válik, mint gyenge ifju feltéve magában, hogy nem támasz-kodva ősi vagyunkájára, családjára, össze-kötöttesire, önmaga fog magának existen-tiát teremteni, s független állást, sőt jól-létet is biztosítani. Az első pénz, mit csinál-mányáért kapott, nagyobb örömet szerze neki, mint százszor annyi, mit véletlen

öröklött, vagy valami sorshuzásban nyert volna. Legkedvesebb embere csakhamar az öreg Marastoni lón, ki méltán volt mindig büszke ezen leghiresebb tanítványára. Nem-csak üres óráit szentelte a lángoló ifju e de-rék mester műhelyének, hanem az attól távol töltött időt elveszetteknek tekinté. Bécsbe ment, hol az egyetemre „pro forma“ még eljárt ugyan, de már egész szívvel-lélek-kel választott hivatásának élt. Itteni mes-tere az öreg Waldmüller akad. tanár volt, ki akkor éles vitát folytatott a képzőművé-

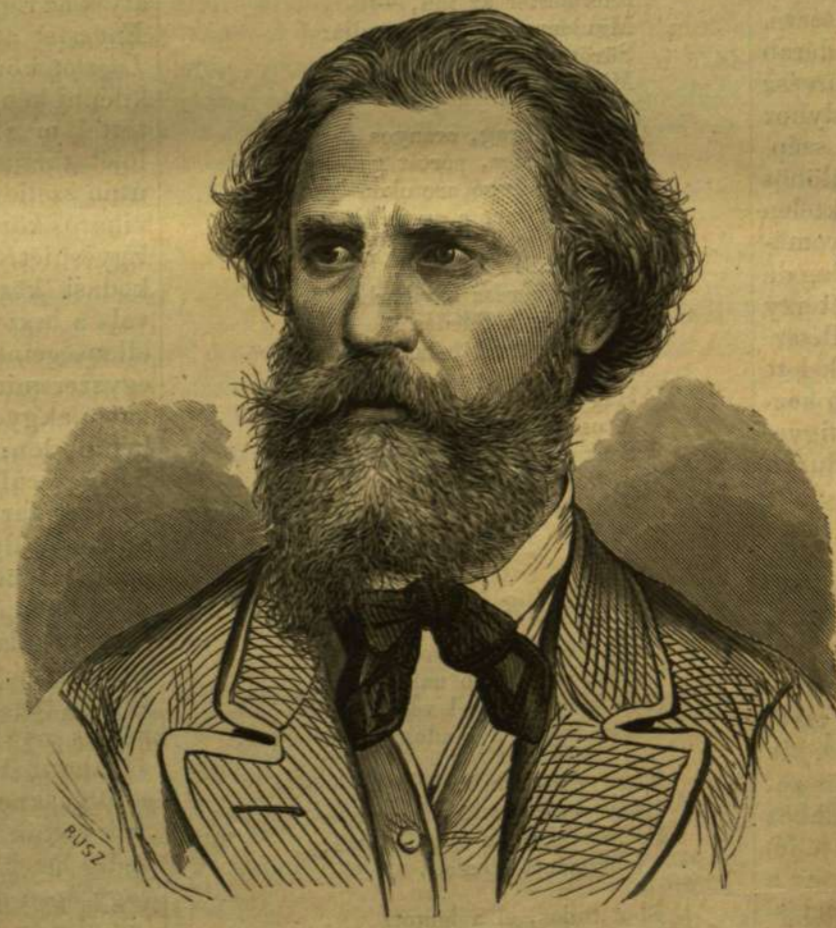
léleklőnök, butitónak állította, s a termé-szethez visszatérést, mint a mely forrásból a nagy mesterek is merítettek, hirdette egyedül üdvözítő csalhatatlan dogmaként. Az akadémikusok azon mentegetődzésére, hogy az ő iskolájokon kívül még kevesbbé teremnek jeles művészek, Waldmüller csak-hamar, több magyar tanítványán kívül, első sorban Zichy Mihálylval felelt.

Tény, hogy ez ifju művész első művei nemcsak Bécsben, de a nagy Németország-ban is közfigyelem tárgyai lőnek, s a tekint-élyes „Augsburger Allgemeine“ mellék-lapjában nem egyszer tüzetes ismertetésben, magasztalások-ban részesültek. Egy hatalmas Maecenas kell vala, egy nagy nemzet, mely lángra szitsa ez isteni szikrát; de hol volt az akkor nálunk? s van-e most?...

Oda vetődik az éjszak egy különöz és pazar delnője, Ilona orosz herczegnő, a kinek meg-tetszik a Waldmüller metho-dusa, s órákat adat leányának, Michailowna Katalin nagyher-czegnőnek (azóta Meklenburg-Strelitz hg. neje), majd el akarja szerződtetni az öreg zsörtölődő anti-akademikust, ajánlván neki, hogy állítson Szt. Pétervárt egészen a saját fölfogása és elvei szerint egy új művészeti iskolát. Az öreg nem hagyja Bécsét; kéri, hogy beszélje rá tehát valamelyik tanítványát. Igy került a sor Zichy Mihályra.

Az ifjunak tetszett e ka-land, épen boszantotta is va-lamely képének valami pályá-zat alkalmával történt méltat-lan mellözése, hazájának, az egy akkori pécsi püspököt Scitovszkyt kivéve, teljes rész-vétlensége stb., szóval: ő föl-csapott 1847-ben, s egy Nizzán és Gleichenbergben töltött zajos saison után elment a földszarki világvárosba.

Azóta soká nem hallottunk róla, s a családjá körén kívül állók tán ma sem hall-lanának, ha oda nem vetődik, mintegy 12 év előtt, a híres francia mütész Gautier

ZICHY MIHÁLY.